Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэз гарана

№ 268 (13584)
1971 оной ноябриин 12, пятница

Сэн 2 мүнгэн

БЭЛДӨӨ ЕХЭ Ү hААХЫН ҮЛӨӨ

...эдэй hү шэмэ дээшэлүүлхэ, гүрэндэ hү тушааха түсэб ...тайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ үбэлжэлгын үе шиндхэхы ...тэй байhаниинь мэдээжэ. Юуб гэхэдэ, эдэ hарануудта ...олонхинь тугаллададаг, үбhэ, тэжээл элбэг байдаг ха юм. ...э манай республикын ажахынуудта энэ хаhада hү ехээр ...түлөө социалис мүрысөөн жэл бүри үргэнөөр дэлгэрдэг ...тай.

...жэлэй үбэлжэлгын зургаа hарада үнеэн бүриhөө 1000 ...ммhаа бага бэшэ hү hааха уялга абаhан Мухар-Шэбэ...йгай «Забайкалец» совхозой hаалишад, малшад, мэр... заншалта мүрысөөндэ эхи табиба. Эдэнэрэй эдэбхи... КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүү...ет hайшаан дэмжээ. Мүнөө тус совхозой хүдэлмэришэ...hан социалис уялганууд республикын колхоз, совхо...hаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй суглаан дээрэ ...хэлсэгдэжэ, халуунаар дэмжэгдэжэ байна.

...эл гаргаhан ажахын hаалишад, малшад түсэбтэ та...эй түрүүшын жэлые нилээд амжалтатайгаар түгэсхэ...а. Тус совхозойхид үнгэрhэн юhэ hарын туршада hү ...гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаа. Мү...энэр үбэлжэлгын үедэ нёдондонойхиhоо ехэ hаажа, энэ ...түсэбhөө үлүүлэн 2500 центнер hү бэлэдхэлэй пунктда ...зорилго урдаа табяад, үсэд шангаар ажаллажа байнхай.

...алдайнхид ямар аргаар үнеэдэй hү шэмэ нимээр дээ...о болоноб? Нэн түрүүн үнеэдээ дулаан байрада байл...техническэ эрилтын ёhоор харууhалха, эдеэлүүлхэ, ...ойгоор hааха гэжэ шиидэнхэй. Эндэ hаалиин фермэ ...тэжээл буйлуулха цех түхеэрэгдэнхэй. Бүдүүн тэжээл ...ршэгдэжэ үгтэхэ, таряа талханай зүйл бурдууг болгог...рулэгдэнэ. Фермын hаалишан бүхэн үбэлжэлгын hара ...ы шэнээн hү hааха байhанаа тодорхойлжо, социалис ...дые абанхай. Совхозой дирекци hаалишад, малшадаа ...анхаралаар хүреэлжэ, гүүртэ бүхэндэ хамтын байра ..., тэдэндэ түлөөhэгүй халуун эдеэн үглөөниинь бэл... Мүрысэгшэдэй хүдэлмэриин дүн арбан хоног, hара ...согсологдожо, hаалишад малшад урмашуулагдана. ...тын үедэ үнеэн бүриhөө 1100—1200 килограммhаа ...hү hааhан hаалишан бүхэн совхозой дирекциин, партко...дэлэлэй грамотада хүртэхэ, ВДНХ-да ошохо, курортдо ...амаралтын гэртэ сэнгэхэ путёвкоор шагнагдахаар ха...хай.

...өө ехэ hү hаахын түлөө тэмсэжэ захалhан коллекти...дшье аймагуудта олон бии. Сэлэнгын совхозой Ехэ... фермын hаалишад, малшад үбэлэй долоон hарада ...hөө 1200 килограмм hү hааха уялга абаад, аймаг... hаалишадай мүрысөөе толгойлжо ябана. Энэ совхозой ...фермын коллективүүд, ажахын мэргэжэлтэд болон хү...эгшэд үнеэдтэ тэжээлыень буйлуулжа үгэхэ, малай ...ээшэлүүлгэдэ хэрэгтэй бодосуудаар хүсэлдүүлхэ хэм...е абана. Энэ совхозой түрүү hаалишан, КПСС-эй ...ездын делегат Долгор Данзанова hү hааха өөрынгөө ...элэн түсэб гурбан жэл хахадта дүүргэхэ, энэ үбэл... үедэ үнеэн бүриhөө 1450 килограмм hү абаха гэжэ ..., амжалта түгэсөөр ажаллажа байна. Үнгэрhэн юhэ ...неэн бүриhөө 3170 килограмм hү haагаад байнхай.

...эн hү шэмэ дээшэлүүлхэ талаар Кабанскын, Байга...хозуудай, Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэм...хозой, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, ...дын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой, Ивалгын ...«Байгал» племхозой коллективүүд нилээд амжалта...

...р республикын колхоз, совхозууд hү hаали ехэдхэхэ ...жонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэ гэхын аргагүй. Илан...жэлгын үедэ үнеэдые зүбөөр харууhалжа, эдеэлүүл...агүй дээрэhээ олон газарта hаалишадай дутамаг бай...илээд ехэ hүн алдагдана. Хориин аймагай Үдын сов...хааминай аймагай «Красный Октябрь» колхоздо, Сэ...аймагай «Эрдэм» колхоздо үнеэдые үбэлэй хүйтэндэ га...жа дааруулха, байрыень хүргэхэ, хооhон бэлшээридэ ...тууха баримтанууд урда жэлнүүдтэ үзэгдэhэн, мүнөө...рhан зандаа. Мүн эдэ ажахынуудта таряа талханай ...уулжа үгэхын орондо, малда хуурайгаар эдюулхэ бү...бадал гарана. Түрүүшынхеэ тугаллаhан үнеэдые зү...элүүлэн hааха, тэдэнине саг соонь ороондо оруулха ...дутагдалнууд олон. Илангаяа фермын ажал ехэтэй хү...онhожоруулха түсэбүүд мууса дүүргэгдэнэ.

...hаалишад, малшадай дунда социалис мүрысөөн hай...өө сагай эрилтэ хангахаар эмхидхэгдэнэгүй. Мүры...фермэнүүдэй коллективүүдэй бэе бэедээ ябалсажа, хү...шалгалсаха, дүй дүршэлөө халан абалсаха ушар олон ...гурим шуулагдаагүй байhаар.

...бүхы дутагдалнуудые дары усадхажа, hаалишад, мал...дунда аша үрэ ехэтэй мүрысөө эмхидхэхэ, түрүүшүү...үү ажахынуудай дүй дүршэлые бүгэдын шадабари бол...э колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи ...организацинуудай, мэргэжэлтэдэй мүнөөдэрэй дай...хэрэг мүн. Нэн түрүүн hаалиин бүхы фермэнүүдые ...эдэ бэлдэлгые түргөөр дүүргэхэ, тэндэ хэрэгтэй үбhэ, ...хүсэдөөр зөөжэ абаха, тэжээлэй бүхы түхеөрэлгэнүү...ээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ, малые зоотехнигүүдэй таби...оной ёhоор эдеэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Илангаяа тэ...протеин болон каротинаар хүсэлдүүлхэ хэмжээнүүд аб...ртан. Тиимэhээ малда үгтэхэ үбhэ, зелёнко, силосэй ...лабораторинуудта шалгагдаха болоно.

...hаалишад, hаалиин фермэнүүдэй бүхы хүдэлмэри... энэ үбэлжэлгын үедэ үнеэдэй hү шэмэ эрид дээшэ...хойто жэлдэ ехэ hү hааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө ...тайгаар бэелүүлхэ арга ажахы бүхэндэ олгохын түлөө ...тэмсэе. Энэмнай партиин XXIV съездын шиидхэбэ...елүүлгэдэ малшадай бодото хубита болохо бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: табадахи разрядай булад хайлуулагша, КПСС-эй гэшүүн Михаил Петрович Жестков ЛВРЗ-гэй булад хайлуулдаг цехтэ 31 жэлдэ ажаллажа байна. Тэрэ олон жэлдэ ажаллаhанай түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай.

С БАЛДУЕВАЙ фото.

ДАРАСАТАЙ МАЛ, ШАНАРТАЙ МЯХАН

Шэнэ табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоhон XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз байгша ондо гүрэндөө 3530 центнер мяха худалдаха түсэбтэй, тэрээн дээрэ үшөө 650 центнер мяха түүсэбhөө гадуур худалдаха даалгабаритай байhан юм. Энэ түсэб октябрь hарын 20-до сүм дүүргэгдэhэн байна. Заахаминай мяханай комбинадта хамта 4186 центнер тарган мал тушаагдаа. Гүрэндэ худалдагдаhан малай 94,4 процентнь тарганаар тушаагдаба.

Хүндэ шэгнүүртэй, түргэнөөр, hайнаар түлжэhэн, таргалhан залуу мал тушааhанай түлөө колхоз гүрэнэй бэлэдхэлэй үнэ сэнгhээ гадна, дүшөөд мянган түхэриг нэмэжэ абаха болобо.

Энэ амжалтаараа урмашан зоригжоhон хамниинхид түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даалгабарие баhал амжалтатай, илалтатайгаар дүүргэхын тулада үбэлэй hаранuудта малаа олоорнь шахаха гэжэ шиидээ. Шахамалнуудай шэгнүүрые сүүдхэдэ 1000 граммаар нэмээжэ байха социалис уялга абаад, мүрысөө дэлгэрүүлбэ.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ, манай корр.

ЭДЭНЭРҺЭЭ ЖЭШЭЭ АБАМААР

Манай леспромхозой модошодой дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Лебяжиин модо бэлэдхэгшэдэй пунктын коллектив түрүү hуури эзэлжэ ябана. Эдэнэр ажалдаа шэнэ онол арга хэрэглэhэнэй ашаар аймаг, республика соогоо түрүү hуури эзэлнэ. Жэшээнь, тус пунктын коллектив арба hарынгаа түсэбые болзорhоонь зургаан хоногоор урид дүүргэхэдээ, түсэбhөө гадуур юhэ мянган кубометр барилгын модо Эхэ оронойнгоо барилгануудта эльгээhэн байха юм.

Хоорондоо социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаа ябуулhан эдэнэрэй ...дааhаа коммунистнууд В. П. Иванов, М. И. Руденко гэгшэдэй ударидадаг мастерска участогуүд эрхим амжалта туйланхай. Тиихэдэ В. Т. Марковец, В. М. Белик, И. А. Кожевин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригаданууд үглөө, мүнөөгүй жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ дүтэлөө. Мүн М. М. Турта, Ф. Ф. Серебрянников, И. И. Гаськов, В. И. Воробьёв гэгшэдэй жолоошодой экипажнууд ой тайгаhаа модо шэрэхэ түсэбтэ даабаринуудаа баhал дүүргэхэ болонхой.

Сэхынь хэлэхэдэ, манай леспромхозой модо бэлэдхэгшэд октябриин урда тээ дэлгэрhэн социалис мүрысөөгөө hаянай улам шангадхан үргэлжэлүүлжэ, модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбүүдые hаяар дүүргэхэ тээшэ эрмэлзэнхэй. Энээндэ модо бэлэдхэгшэдэй, шэрэгшэдэй зарим түрүү бригада, экипажнуудай халаан хахадай хүдэлмэридэ шэлжэн орожо байhые гэршэлэн үгэнэ бшуу.

И. ФЕДОРОВ, Баргажанай леспромхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.

СОВЕТ БА ПОЛЬСКО ПАРТИЙНА, ГҮРЭНЭЙ АЖАЛ ЯБУУЛАГШАДАЙ ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Я. Шидляк, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. Ягельский гэгшэд ноябриин 10-да Москва ерээ.

ПНР-эй, СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн «Шереметьево» гэжэ аэродром дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. К. Байбаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов гэгшэд поляк нүхэдые угтаа.

Угтагшадай дунда ПНР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд З. Новак байлсаа.

Советскэ Союзай болон Польшын Арадай Республикын партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшадай хоорондо 1971 оной ноябриин 10-да КПСС-эй ЦК-да хани ёhоор hаналаа зүбшэлдөөн болобо. Зүбшэлдөөндэ хабаадаа:

Совет талаhаа—КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. К. Байбаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша К. В. Русаков;

Польшын талаhаа—ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Я. Шидляк, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. Ягельский, ПОРП-ын ЦК-гай гэшүүн, ПНР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд З. Новак.

Аха дүү партинуудай, Советскэ Союзай болон Польшын Арадай Республикын арадуудай хоорондо үргэн хэмжээтэй холбооной амжалтатайгаар хүгжэжэ байhан ушарые уулзалгада хабаадагшад ехэ ханангяар тэмдэглээ. Гүрэнэй, нийтын, эрдэм наукын ба соёл культурын талаар совет-польско харилсаа холбооной саашадаа гүнзэгырэлгые али болохоор дэмжэхээр бэлэн байhанаа хоёр тала элирхэйлээ.

Уулзалгын үедэ экономическа болон научно-техническэ харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаа. Хоёр оронойарадай ажахын түсэбүүдые зүбшэн зохёолго, СССР ПНР хоёрой хоорондо баталагдаhан худалдаа наймаанай холын хараата договор, бусад экономическа хэлсээнүүд иимэ харилсаа холбоо хүгжөөхэ таарамжатай үндэhэн болоно. Экономическа талаар харилсаа холбооe гүнзэгырүүлэн шанаржуулха зорилготой хүдэлмэрие үргэлжэлүүлхэ тухай даабари түсэблэлгын, ажахын органуудта үгэхэ тухайдаа хоёр тала үгээ ойлголсоо. Нэн түрүүн үйлэдбэрилхы арга боломжо ехэтэй машина, түхеэрэлгэнүүдые, тэрэшэлэн олониитын хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэдэ тусхай мэргэжэлэй, хамжалгын хэрэгые үргэдхэлгэ шухала гэжэ тооложо байhанаа хоёр тала элирхэйлээ.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай социалис экономическа нэгэдэл холбооной комплексно программые ажабайдалдаа зайлашагүйгөөр нэбтэрүүлхэ хүсэлтэй байhанаа хоёр ороной партийна, гүрэнэй ажаябуулагшад гэршэлээ. Энэ программые эдэбхитэйгээр бэелүүлгэ социалис ба коммунис байгуулалтада, ажалшадай байра байдалай хэмжээе саг үргэлжэ hайжаруулгада, социалис оронуудай аха дүүгэй нэгэдэлые бэхижүүлгэдэ ехэ нүлөөтэй гэжэ хоёр тала этигэжэ байhанаа элирхэйлээ.

Уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудаар хоёр тала hаналаа зүбшэлдэбэ. Европо түбидэхи хэрэгүүдэй амжалтатай ябаhан ушарые тэмдэглэхэ зуураа, Европодо шахардуу байдал hуларуулха, аюулгүйн ба найдамтай амгалан байдал хангаха хэрэгые урагшань ябуулха талаар хэшээл оролдолгоёо саашадаашье зорюулха шухала гэжэ тооложо байhанаа хоёр тала баталаа. Европо түбидэхи уласхоорондын байдалые саашадань hайжаруулгада СССР болон ПНР-эй ФРГ-тэй баталhан договорнуудые эсэслэн баталалга шухала удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдээ. Европые дайн байлдаанай аюулhаа зайлуулалгада, алишье талада аша туhатай хүршэ ёпоной харилсаа холбоо тогтоолгодо Бүхэевропейскэ зүблөөндэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэл хэлгэ шухала удха шанартай гэжэ хоёр тала hанамжалаа.

Социалис оронуудай нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхээр, эб найрамдалай, демократиин ба социальна дэбжэлтын түлөө дэлхэйн социалис байгуулалтын, коммунис хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй тэмсэлые нэгэдүүлхээр саашадаашье зоригжонхой байhанаа хоёр тала мэдүүлээ.

Советскэ Союзай ба Польшын партийна, гүрэнэй ажал ябуулагшадай уулзалга тэдэнэй хараа бодолнуудайнь нэгэн байhые бүрин баталжа, үнэн зүрхэнэй, хани барисаанай ба аха дүүгэй оршон байдалда үнгэрөө.

Нүхэд Э. Герек, П. Ярошевич, Я. Шидляк, М. Ягельский гэгшэд тэрэ үдэртөө Эхэ ороноо бусаа.

Аэродром дээрэ Польшын хүтэлбэрилэгшэдые Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, К. Ф. Катушев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. К. Байбаков, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша К. В. Русаков, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов гэгшэд үдэшөө.

Үдэшэгшэдэй дунда ПНР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд З. Новак байлсаа.

...НР-эй ПРОФСОЮЗУУДАЙ СЪЕЗД

...БААТАР. (ТАСС). ...профсоюзуудай X съезд ...радай Ехэ Хуралай за... зал соо ноябриин ...мэриеэ эхилбэ. ...түрүүлэгшэ Д. Ядам... дээрэ тоосоото элид...

Съездые амаршалжа, хариин гүрэнэй айлшад — профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн федерациин секретарь Марио Новарра, ВЦСПС-эй секретарь. Богатиков болон бусад үгэ хэлэбэ.

МНР-эй РЕВОЛЮЦИОННО ХЭБЛЭЛЭЙ ҮДЭР

...БААТАР. (ТАСС). Ре...хэблэлэй үдэрые Мон...олониитэ ноябриин ...ллээ. МНР-эй түүхын ...хүгжэлтэдэ Монголой ...П-гэй дайшалхы зэбсэ... байгаа. Тэрэ коллек...пагандистын, агитаторай ...шын үүргэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ. Ажалшадые социалис патриотизмын, пролетарска интернационализмын ёhо гуримуудта үнэн сэхээр хүмүүжүүлгэдэ МНР-эй хэблэл тон ехэ үүргэтэй юм.

Мүнөө үедэ республика дотор 60 газетэ, журнал миллионhоо үлүү хэhэгээр хэблэгдэн гарана.

...ГОВОР ЭСЭСЛЭН БАТАЛАГДАБА

...НКИ. (ТАСС). СССР ... республика хоёрой ..., техническэ болон ... харилсаа холбоо хүгжөөхэ тухай договорые Финляндиин парламент эсэслэн баталба. Энэ договорто 1971 оной апрелиин 20-до Москва хотодо гар табигдаhан байгаа.

...ПРОФСОЮЗУУДАЙ ЦК-гай БА СОВЕДҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

...уудай Центральна Ко..., республиканска, хи... областной соведүү...шэнэрэй зүблөөн но...а Москвада болоо. ...баадагшад нимэнүүд...ые хараhа үзөө. ...эмхинүүдэй тоосоон ...нүүдай ябаса, тэрэшэ...эй профсоюзуудай XV-... бэлэдхэл тухай, ... нөөсэнүүдые ашаг...жаруулга ба арадай ...балалта алмалтын гурим шангадхаха тухай» гэhэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай бэшэгтэй дашарамдуулан, Бүхэсоюзна ниитын харалгын ябаса тухай.

Зүблөөн дээрэ ВЦСПС-эй секретарьнууд Н. Н. Романов, В. И. Прохоров гэгшэд мэдээсэлнүүдые хээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ А. Н. Шелепин зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЫЕ — БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

Уялгаяа шэнэлбэ

1971 оной түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысэжэ байгаа Кабанскын загаhанай заводой коллектив жэлэй түсэбhөө гадуур 500 центнер загаhа бариха уялга абаhан байгаа. Загаhашад абаhан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлжэ, 10 hарын даабарие болзорhоонь холо урид дүүргээ.

Загаhа барилгын бригаданууд хоорондоо мүрысэнэ. Тэдэнэр далай гараха бүреэ ехэ олзотойгоор бусадаг болоо. Жэшээлхэдэ, П. Д. Бадураевай даадаг бригада жэлэй эхинhээ хойшо 900 центнер загаhа барижа тушаагаад, энэ оной даабарие хэды дахин үлүүлhэн байна. Л. В. Голиус гэгшын, И. А. Суворовой бригадын гэшүүд абаhан уялгаяа холо үлүүлбэ.

Заводой коллектив энэ жэлэй түсэбые бүхы дээрэнь дүүргээ. 11650 центнер загаhа бариха даабаряа 13321 центнертэ хүргэhэн байна.

Колхозой загаhа барилгын бригаданууд мүн лэ амжалтатайгаар ажаллана. «Байгал» колхозой А. Я. Поповой хүтэлбэрилдэг бригада ганса октябрь hарада 342 центнер загаhа барижа тушааба. И. С. Ермаковой даадаг бригада hүүлэй 10 хоног соо 160 центнер загаhа баряа.

3-дахи кварталай үрэ дүнгөөр Кабанскын аймаг дотороо түрүү hуури эзэлhэн заводой коллектив партиин райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн байна. Загаhашад урдань абаhан уялгаяа хаража үзөөд, тэрэнээ шэнэлбэ. Энэ жэлэй түсэбhөө гадуур 3000 центнер загаhа бариха гэжэ тэдэнэр шиидээ.

А. ХАЛТУЕВ.

САГААН ЭДЕЭНЭЙ ЭЗЭД

Доодо Ивалгын hүнэй гүүртын hаалишад болон малшад арба hарын туршада 3172 центнер hү абаба. Энэнь жэлэй түсэбhөө 187 центнерээр ехэ болоно. Мүнөө үедэ эндэхи hаалишад 1972 оной январь hарын түсэбөөр хүдэлжэ байнхай. Жэлэй дүүрэтэр hаалишад үшөө 450—500 центнер hү hааха зорилготой. Энэ фермэдэ 8 hаалишад ажалладаг юм. hаалишад, мал адуулагшад энэ хугасаада оролдосотойгоор хүдэлжэ гараба. Зургаан hаалишад үнеэн бүриhөө 2400 килограмм hү hаагаад байна. Мария Добчинова арба hарын туршада үнеэн бүриhөө 2800 килограммhаа дээшэ hү hааба. hү hааха түсэб болзорhоо урид дүүргэхэ хэрэгтэ hаалишад Ц-Д. Идамова, Я. Цыдыпова, С. Ринчинова, Д. Дашиева, Б. Лубсанова болон бусад өөhэдынгөө хубитые оруулжа шадаа.

Ехэ hү hаахын түлөө ажахы соо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан hаалишад олон юм. Дашима Очирова, Зоя Колеева гэгшэд үнеэн бүриhөө 3400 килограмм hү hаажа, Ивалгын туршалга үйлэдбэрилгын ажахы дотор шалгараба. Гурба мянган килограммhаа дээшэ hү hааhан Б. Гомбоева, Р. Доргеева, Ю. Мотошкина, Е. Бурлакова гэгшэд мүн амжалтануудые туйлаа.

А. НАГАСЛАЕВ.

МОСКВА — УЛААН-ҮДЭ

Улаан-Үдын аэродром... Баяр ёhололой оршон байдалда ашаглалгада тушаагдахые, хотын ажалшадай түлөөлэгшэд урма баяртайгаар угтаба. Юуб гэхэдэ, манай Улаан-Үдын аэропорт hаяар томо самолёдуудые талмай дээрээ буулгажа, эндэhээ дуратай тээшээ ниидэжэ байха аргатай болохонь ха юм. Зүгөөр энэ үдэр Эрхүү хотоhоо «АН-10» самолёдоор тусхай техническэ комисси ерэhэн байгаа.

— Саг соогоо ниидэжэ ерээбди. Самолёдойнгоо зөөлөөр бууhанhаа, мүн гүйдэлыеншье шалгажа үзэхэдэ, яhала hайнаар түхеэрэгдээ ха. Саашадаа эндэ томо ехэ самоледууд буужа шадаха, — гэжэ Зүүн Сибириин граждан авиациин управлениин начальнигай нэгэдэхи орлогшо Суханов мэдүүлбэ.

Техническэ комиссиин гэшүүн hайн сэгнэлтэ үгэжэ, саашадаа Улаан-Үдэ хотоhоо сэхэ Москва, Ленинград, Алас-Дурна зүг руу «ИЛ-18», «АН-10» болон бусад самолёдууд ниидэжэ, буужашье шадаха байна гэжэ мэдүүлhэн байна.

Ингээд ерэхэлээрээ ойрын үдэрнүүдhээ республикымнай ажалшад эндэhээ Москва, Ленинград, Киев, Новосибирск, Хабаровск, Владивосток болон бусад хото городуудта хэдэн часай туршада ниидэжэ хүрэхэ аргатай болохонь гээшэ!

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Манай Улаан-Үдын аэродром дээрэ түрүүшынхеэ самолёдоо буулгаhан экипажай гэшүүд. 2. Улаан-Үдын аэропортдо буугаад байhан «АН-10» самолёт.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

КОММУНИСТНУУД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭБЭ

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна организацида зуу гаран коммунистнууд тоологдодог. Тэдэнэр хирэ хирэ болоод лэ сугларжа, ажахынгаа шиидхэхэ гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг, зохихо тогтоолнуудые баталан абадаг юм. Мүнөө малай үбэлжэлгын эгээн харюусалгатай үе саг хүрэжэ ерэнхэй. Тиимэһээ малай үбэлжэлгэдэ хэр зэргэ бэлэдхэлтэй байнабибди гэһэн асуудал коммунистнуудые һонирхуулһаниинь гайхалтай бэшэ.

«1971 ондо дүүргэхээр колхознигуудай абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтын ябаса, малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэмжээнүүд тухай» элидхэл тус колхозой түрүүлэгшэ Б. Б. Ринчинов хэбэ. Энэ талаар колхозой правлениин зүгһөө ямар хэмжээнүүдые абажа байһан тухай тэрэ хөөрэжэ үгөө. Колхоз гүрэндэ һү, мяха худалдаха юһэ һарынгаа түсэб болзорһоо урид үлүүлэн дүүргэнхэй.

Байгша оной зундаа сагай уларилай таарамжагүй байгаашье һаань, колхозой коммунистнуудай, мүн бүхы колхозникуудай эдэбхи үүсхэлтэ ажалай ашаар зарим тэды амжалта туйлагдаһан байна. Колхоз дотор 24 мянган центнер үбһэн, 38 мянган центнер һолоомон хуряагдаа. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадаагүй хүн колхоз соо үгы шахуу. Үертэ ороһон нуга бэлшээридэ байрладаг хэдэн арбаад отарын хонишод үргэн Хүнтэйн талада нүүжэ ошоод, хонидоо тарьянай узуур дээрэ бэлшээжэ, тобир тарганаар ондо оруулхын түлөө эрэлхэгээр тэмсэжэ байнхай. Гэхэтэй хамта, заамхануудта холисо тэжээл, үбһэ, түлеэ зөөгөөгүй ушар али олон дайралдана. Бригадирнуудай гэмээр даалгаһан ажалдаа заримашуулай хайша хэрэгээр хандаһанһаа иимэ баримтанууд үзэгдэдэг гэжэ элидхэл соо хэлэгдэв.

Коммунистнууд Д. С. Очиров, В. Д. Очиров, Л. Б. Занаев, Ц. М. Сандаков, Б. А. Ринчинов болон бусад үгэ хэлэхэдээ, малай үбэлжэлгын үедэ дайралдадаг дутагдалнуудые элирүүлээ, зүйтэй дурадхалнуудые оруулаа.

Арадай хиналтын бүлэгэй бюрогой түрүүлэгшэ М. Ш. Дабаев арадай хинагшадай жэлэй туршада хэһэн ажал хүдэлмэри тухайгаа тоосоо.

Тиихэдэ энэ суглаанай эхиндэ урид болоһон партийна суглаан дээрэ баталан абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ тухай парткомой секретарь Б-М. Ц. Гармаев тобшохоноор мэдээсэбэ. Энэнь илангаяа һайшаалтай зүйл гэжэ тэмдэглэхээр байна. Юундэб гэхэдэ, олонхи ушарта партийна суглаанууд дээрэ нилээд шухала тогтоолнууд баталан абтадаг аад, зүгөөр тэрэнь шалгагдан хинагдаагүй байна бшуу.

Малай үбэлжэлгэ тухай шухала асуудалые коммунистнууд саг дарыдаа зүбшэн хэлсэжэ, зохихо тогтоол баталан абаба. Энэ партийна суглаанай тогтоолые хэлбэришэгүйгөөр болото дээрэнь бэелүүлгэ малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ нэгэ шухала нүхэсэл болохо байһаниинь дамжаггүй.

С. ОЧИРОВ.

Партийна ажабайдал

ОНЬҺОЖОРУУЛГА—САГАЙ ЭРИЛТЭ

Долоодохи, наймадахи табан жэлнүүдэй туршада Захааминай аймагай колхоз, совхозууд гүрэндөө һү, мяха, ноохо ехээр, илангаяа шанар һайнтай үхэрэй тарган мяха урданайхиһаа 2-3 дахин ехээр худалдадаг болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай ажахынууд мяханай мал үсхэбэрилдэг боложо, үхэрэй мяха бүри ехээр, юһэдэхи табан жэлэй туршада гурбанай нэгэ хуби шахуу ехээр үйлэдбэрилдэг, гүрэндэ худалдадаг болохо зорилго табигдаба.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга замуудай нэгэн гэхэдэ, мал эдеэлүүлхэ, харууһалха элдэб олон хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха, мал ажал дээрэ оньһон техникын оншо, электрын хүсэ ехээр хэрэглэдэг болохо шухала. Энэ асуудал һая болоһон партиин райкомой пленум дээрэ тусхайта зүбшэн хэлсэгдэжэ, ехэ хөөрэлдөөн болоо, тодорхой зорилгонууд табигдаа. Үнгэрэгшэ табан жэлэй түгэсхэлэй 1970 ондо аймагай колхоз, совхозуудта мал уһалха хүдэлмэри 7 процент, малай байрануудһаа шэбхэ гаргаха — 8, тэжээл буйлуулан бэлэдхэхэ хүдэлмэри 10 процент оньһожоруулагдаһан байгаа. Энээн дээрэһээ харахада, мал ажал дээрэ оньһон техникэ тон багаар хэрэглэгдэнэ, ехэнхи хүдэлмэри гараар хэгдэнэ. Мүн аса, хүрзээ барижа, силос нүхэнһөө гаргагдана, үбһэ тэжээл малда тараагдана. Эдэ хүдэлмэринүүдтэ хэды ехэ хүсэн гаргагдана, саг барагдана гээшэб! Аймагай ажахынуудай 300-гаад гүүртэ, отаруудай гурбанай нэгэ хубиданьшье электрын элшэ хүсэн, гэрэл оруулагдаагүй байһаар.

— Саашадаа иимэ гээгдэнги байдалтай эбсэжэ байха аргагүй болоо. Гараар, бар хүсөөр ажал хэжэ юумэнэй урда ородоггүй, оргодохошьегүй. Хүдөө ажахынгаа үйлэдбэридэ оньһон техникэ эрид шууд нэбтэрүүлхэ, ехэнхи ажалаа кнопко дараад бүтээжэ байдаг болохо гээшэ мүнөө сагай, мүн ерээдүйн сагай эрилтэ мүн, — гэжэ пленум дээрэ элидхэл хэһэн КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. Б. Михеев онсолон тэмдэглэбэ. — Мал ажалай элдэб олон хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха, гар үзүүрэй, бар хүсэнэй ажалые оньһон аргаар, машина, техникын хүсөөр хэдэг болохо талаар шэнэ табан жэлдэ үндэһэн шухала хубилалта болохо зэргэтэй.

Тусхайта мяханай мал үсхэбэрилгэ хадаа аймагта шэнэ һалбари болоно. Энэ һалбарие эрхилхэ технологи үшөө гуримшуулагдаагүй байһаар. Зорилго юуб гэхэдэ, ханшан гэбэл ажалай хүсэ багаар гаргашалан, хямда сэнтэй мяха ехээр абахаб гэһэн хараа бодолтойгоор хэрэгээ эрхилдэг болохо ёһотойб? Тиигэһээр ехэ ажалгүй, гаргаша багатай байрануудые барижа, тэндэ мал харууһалха, эдеэлүүлхэ, уһалха хүдэлмэринүүдые заатагүй оньһожоруулха зорилго түбхын түрүүндэ табигдаха зэргэтэй. Жэшээлхэдэ, мяханай малай гүүртын байрада электрын гэрэл ороһон, уһалууриин системэ түхеэрэгдэһэн, шэбхэ шабааһан оньһон аргаар газаашань гаргагдахаар, бишыхан трактораар орожо, үбһэ тэжээл кормушкануудта тараахаар түхеэрэгдэһэн байха зэргэтэй. Тэрэшэлэн түлжүүлэн томо болгогдохо, шахагдаха малай байрануудта иимэ эрилтэ табигдаха болоно. Харин һаалиин гүүртэнүүдэй байраар траншейһээ силос малтан абаха, малда тараажа үгэхэһөө захалаад, үнеэ һаалга хүрэтэр хамаг хүдэлмэри оньһожоруулагдаха эрилтэ табигдана.

Аймагай зарим ажахынууд, жэшээлхэдэ, XXII партсъездын, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Красный Октябрь», «Победа» колхозууд, Санагын, Баян-Голой совхозууд нэгэн доро һаалиин, түлжүүлэн томо болголгын, шахалгын гүүртэнүүдэй байха малай байрын комплекснуудые түхеэржэ байнхай. Энэ тон зүб. Юундэб гэхэдэ, дүтэ тойрон байһан байрануудта электрын гэрэл, элшэ хүсэ оруулжа, ажал хүдэлмэриие оньһожоруулхада, мүн трактор, машина хубаарилхада таарамжатай. Малшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангахада һайн. Тэрээнһээ гадна, иимэ комплекснууд һуурин тосхондо дүтэ шадар түхеэрэгдэдэг тула, зарим малшад гэртэһээ ябаад ажаллаха, залуушуул үдэшын һургуулида һураха, библиотекэ, спортын зал, клуб болон соёлойнгоо ордондо үдэшэ бүри ошожо байха аргатай болохол.

— Мал ажалай комплекс барижа байһамнай һайниинь һайн аад, тэрэнээ хүсэндэнь хүргэдэггүймнай муу, — гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ринчинов хэлэбэ. — Байранууд баригдаад, тэрэнэй доторой түхеэрэлтэнүүд хоёрдохи жэлээ тодхогдожо дүүрэнэгүй. ПМК-гай, «Бурводстрой» трестын хабсарагшадай бригаданууд хэдэн газарта хүдэлмэри захалаад, хойнонь хүсэд гаранагүй.

Мүн эдэ барилгашадай ажалаа яаруулдаггүй, хэһэн юумэниинь урагшагүй, дутуу ядуу байдаг тухай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ Г. Г. Цыдыпов шүүмжэлбэ.

Элидхэлшэшье, үгэ хэлэһэн хүнүүдшье һү һаалиин гүүртэнүүдтэ һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ шухала байһан тухай хэлэбэд. Жэшээлхэдэ, «Победа» колхоз һаалиингаа 400 үнеэдые нэгэ доронь байлгажа, зунай сагта бэлшээжэ байхын тула 183 гектар талмай дээрэ һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ зэргэтэй. Иимэ бэлшээри бии болгохын тулада горитойхон хубиинь ой модо, буртаг газар сэбэрлэжэ, ногоо тарилгатай бэлшээри болгохо байна.

Тэжээл бэлэдхэлэй, илангаяа үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ үшөөл ехэнхидээ гараар хэгдэдэг байһан тухай, эндэ оньһожоруулга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала болоһон тухай нүхэр Цыдыпов, мүн Санагын совхозой директор В. Ж. Цыренов гэгшэд зааба.

Мал ажал дээрэ оньһожоруулга нэбтэрүүлхэ талаар республикынгаа бусад аймагуудһаа нилээд гээгдэжэ ябанабди, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые халан абаха шухала гэжэ XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Ю. С. Хамаев, «Красный Октябрь» колхозой, Далахайн совхозой парткомой секретарьнууд Д. Ц. Аюшеев, Б. Б. Бальжанов гэгшэд хэлэбэ.

Мал ажалай хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха механизмуудай үшөөл дутамаг байһан [...] бии юумэнүүдыень [...] далдажа абаад, тэдэнэй [...] даггүй, хүдэлгэжэ [...] түргэнөөр эбдэдэг ушар[...] олон үзэгдэдэг тухай [...] жэлэл болобо. Жэшээлх[...] ный Октябрь» колхоз[...] хэнһөө малтан абаха [...] абтаад, хэдэн жэл соо [...] нагүй, XXII партсъезд[...] жэтэ колхоздо хүсэ ех[...] 20» гэжэ таряа сэбэр[...] ха системэ хүдэлгэгдэ[...] гын совхоздо дисковa[...] ной, стогометатель гэ[...] рим деталь, узелнууда[...] ушарһаа ашаглагдана[...] баримтанууд олон. [...] хүнүүдые табиһанһаа, [...] сэнтэй машина, техни[...] хэрэг хандаһанһаа бо[...] рэлгэ, гарза гай ехэ[...]

Пленумэй хүдэлмэр[...] далсаһан республикын [...] техника» нэгэдэлэй [...] С. Г. Довгань дэлгэр[...] лэжэ, мал ажалайнгаа [...] нүүдые оньһожоруулха [...] тнай али бүхы туһал[...] лэгдэхэ байха гэжэ [...]

Д. ЦЫРЕН[...]

Үни холоһоо хойшо ртвели—виноградай ургаса хуряалга — Грузиин газар ажал эрхилэгшэдэй һайндэр болонхой.

Промышленна удха шанартай виноградай 50 гаран сорт Грузида тарижа ургуулагдадаг. Тэдэнэй дунда «ркацители», «цоликаури» гол һуури эзэлдэг. Таряашадай эршэтэ ажалаар тарижа ургуулагдаһан, урда зүгэй наранай элшэ шэнгээһэн виноградаар нэрэгдэһэн архи хүнэй бэедэ аша туһатай юм. Грузи архи болон коньягай шанар жэлһээ жэлдэ һайжарна. Кавказай наранай элшээр эдеэшэн ургаһан виноградаар нэрэгдэһэн архи Итали, Польшо, Финлянди болон бусад оронуудта эльгээгдэдэг юм. «Цинандали», «Мукузани» гэжэ һайн шанартай архи, «Енисели», «Тбилиси» гэжэ коньягууд эрхим шанартай байһаараа алдаршанхай.

Грузин архи, шампанска болон коньягууд 88 алтан, 96 мүнгэн, 8 бронзо медальнуудта хүртэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сигнахска районой Хирскэ совхоздо виноград хуряалга.

ТАСС-ай фотохронико.

ҺАЯАР ВДНХ ОШОХОНЬ

Лидия Николаевна, хамаг юумэеэ иимэ түргэн хэжэ яажа үрдинэ гээшэбта?—гээд сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь тэрээнһээ гайхалдан асуудаг. Тиихэдэнь олон үгэгүй, нам даруу энэ эхэнэр уриханаар энеэбхилээд, анирггүй зогсошодог.

Гүрэльбэ тосхондо Лидия Николаевна эгээл эртэшэ, ажалша зоной нэгэниинь юм. Зарим нэгэнэй һаял унтариһаа бодожо байха үедэ тэрэ даажа абаһан үүлтэртэ малайнгаа хашараг, гунжануудые эдеэлүүлжэ, уһалжа, байрыень сэбэрлэжэ үрдеэд байдаг заншалтай юм. Гэртэхи газаахияа түргэлэн хэжэрхёод, баһал фермэ тээшээ ярадаг. Теэд тэрэнэй шэг шарайда эсэһэнэй тэмдэг оройдоошье үзэгдэхэгүй, үнөөхил хүнгэн зандаа ябаха. Лидия Николаевна иимэл ажалша шударгы эхэнэр юм

Л. Н. Загузина «Байгал» гэжэ һуралсалай ажахын Гүрэльбын һү һаалиин фермэдэ олохон жэлэй туршада малшанаар хүдэлнэ. Ажахыда малшадай олоороо дуталдахадань, тэрэ таряан ажалда хүдэлжэ байһанаа һайн дураараа иишэ ерэһэн байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуүехэ дайнай жэлнүүдтэ энэ эхэнэр трактористаар хүдэлһэн, һүүлдэ огородой эдеэ ургуулагшадай бригадада ажаллаһан намтартай.

Лидия Николаевна фермэдэ ажаллахаяа ерээд байхадаа, түлжүүлэн томо болгохо хашараг, бурууну удые даажа абаһан юм. Малшанай ажал хүшэр хүндэшье, харюусалгатайшье ха юм. Лидия Николаевна түрүүшээр ядалдаад абаа һэн. Дүй дүршэлгүйдэдэг байгаа. Малайнь шэгнүүр сүүдхэдээ оройдоол 450—500 граммаар нэмэдэг бэлэй. Л. Н. Загузинагай үсэд нэтэрүү, оролдосотон һайнаар ажаллаһанай ашаар харууһалдаг хашараг, буруунуудынь хараа байса һайжаржа, таргалжа эхилбэ. Мал бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдээ 700—800 граммаар нэмэдэг болобо. Удангүй 950 граммда хүрэдэг болоо бэлэй. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада Загузинагай харууһалдаг мал бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдээ 1000 граммһаа доошо бэшээр нэмэдэг болонхой.

Байгша оной III кварталда малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн һаяхан согсологдоо. Энэ хугасаа соо Лидия Николаевнагай даадаг малай шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 1191 граммаар нэмэһэн байна.

— Ажал хүдэлмэридөө туйлаһан энэ амжалтаяа партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэдэ зорюулнаб, саашадаашье ажалайнгаа хүсэ бууруулангүй хүдэлхые оролдохоб,—гэжэ Л. Н. Загузина мэдүүлбэ.

Нийтын мал ажалые хүгжөөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө Л. Н. Загузина ажахын дирекциин болон парткомой Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан юм. «Мал ажалай 1 классай мастер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, коммунис ажалай ударник Лидия Николаевнада мүнөө ВДНХ-да хабаадалсаха эрхэ олгогдобо.

С. ХАЛТУЕВ.

Үүсхэл гаргагшадай фермэ

Түрэл республикынгаа 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөн Буряад орон соомнай хаа хаанагүй эршэдэжэ эхилэнхэй.

Тус мүрысөөндэ хабаадагшадай тоо үдэр бүри олошорно. Хориин аймагай Анаагай ба Үдын совхозуудай 3-дахи отделенинүүдэй һүнэй фермын һаалишад һая мүрысөөндэ оробо. Эдэнэрэй хабархан эхилһэн мүрысөөн өөрын онсо шэнжэтэй. Юуб гэхэдэ, аймаг соогоо түрүүлжэ ябаһан Баян-Голой фермын коллективые Анаагай совхозой 3-дахи отделениин һаалишад мүрысөөндэ түрүүлэн уряа бшуу.

Үүсхэл гаргагшадай фермэдэ ерэжэ, тэндэхи оршон байдалтай, һаалишадай хараа түсэбтэй, хүсэл зорилготойнь уншагшадаа танилсуулха гэһэн зорилго урдамни табигданхай.

Һаалиин эхилхэ саг ойртошобо. Бүдэн уһатай хүһэгүүдые, сэбэр аршуулнуудые бариһан эхэнэрнүүд малай байра руу ороно. Үнеэдэй дэлэн удангүй сэбэрлэгдээд, «Даугава» аппарадуудай эндэ тэндэ пэг-паг хүдэлхэнь дуулдана.

...Шог-шог хүхэдэг тугалнуудай орондо резинын хүхэхэдэ, эхэ болоһон малда ямар хаб даа? Үнинэй һаалишан Дэшигма Базаровна Сахияева энэ бодолыем тааһандал нигэжэ хөөрэбэ:

— Түрүүнэй аппарадта ороходоо, энэмнай тугал ааб даа. Тэрээнһээ үнеэд үргэдэг, айдаг һэн. Харин «Даугавые» хараад ,үнеэднай үүгэнэлдэжэ байдаг болоо һэн.

Нээрээшье хэбтэжэ байһан Баина үнеэн аппарат хараһаар үүгэнээд, шамдуухан бодобо янзатай. «Хүхүүлжэ» байһан эбэргүй сагаагша үнеэн ондоо хүнүүд тээшэ ехэл һэжэглэнгээр, дурагүйгөөр харана. Тиимэ даа, һаршаганаһан хубсаһатай, үзэгдөөгүй хүн хажуудань олон байба ха.

— Һая түрэһэн залуу үнеэд һүеэ бэлээр табидаг. Хуушануудай һүеэ табижа үгэхэгүй, эртэ шэргэхэ—зобоодог лэ гээшэ,—гэжэ Һ. Г. Дондокова хөөрэхэ юм.

Һаалишан бүхэнэй дүрбэ-дүрбэн аппарадууд эбтэйгээр хүдэлжэ, сагаан эдеэнэй дээжэ—һүн нарин шэл хоолойгоор ошохо газар тээшээ урдажа эхилнэ...

***

— Тус фермэдэ комплексно оньһожоруулга 1968 онһоо нэбтэрүүлэгдэжэ захалһан. Һаали, уһалуури, наг шэбхэ гаргалга, эдеэ хоол бэлдэхэ ба тарааха хүдэлмэри бултэ оньһожоруулагдаа һэн. Ажал хүдэлмэридэ шэнэ онол арга нэбтэрүүлжэ байхада, түрүүшын үедэ бэрхэшээлнүүд заал һаа дайралдадаг. Тиибэшье оньһожоруулга нэбтэрүүлһэнэй ашаар фермэдэ хүдэлмэрилдэг зоной тоо нилээд үсөөрөө. Хэрбээ урдань 23 хүн, тэрэ тоодо 12 һаалишан хүдэлдэг байгаа һаа, мүнөө хамта 15 хүн, тэдэнэйнь табаниинь һаалишад болонхой. Нэгэ һаалишан тиихэдэ 20 үнеэ харадаг байбал, харин мүнөө 48 толгой тэрээндэ даалгагданхай.

Байгша оной долоо һарын дүн һаалишад хаража үзөө. Тиихэдэнь 2256 центнер һүн һаагдаһан, 1815 центнер худалдагдаһан, нэгэ үнеэнһээ 1185 килограмм һүн һаагдаһан байгаа. Энэ һайн дүн бэшэ. Һаалишад дүнгүүдээ алишье талаарнь дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табяа. Тиихын түлөө удаан хөөрэлдөө, арсалдаа. Хамаг арга боломжонуудаа хаража үзөө. Тиигээд түрүү фермые мүрысөөндэ уряа, шэнэ социалис уялга абаа. Хаба ороһон мүрысөөнэйнгөө эршэ түрэл республикынгаа ойдо зорюулаа.

***

Хоёр час тухай соо үргэлжэлһэн һаали дүүрэбэ. Һ. Г. Дондокова түрүүлэн ерэжэ, 41,8 литр һү тушааба. Удаань В. Корнакова—39, Д. Сахияевагай 54 литр һү үдэшын һаалгада һааһаниинь элирбэ. Хори гаран жэл соо тоо бүридхэгшөөр хүдэлжэ ябаһан Ц-Х. Ц. Жанадараева һүнэй тоһолиг 4,6 процент, гашуулигынь 18 гэжэ тэмдэглэбэ.

— 120 толгой үнеэднай мүнөө үедэ сүүдхын 400 литр һү үгэнэл даа. Зарим үнеэд шэргэжэ, нүгөөдүүлынь түрэжэ эхилбэ. Түрөөд, арба хоноһонойнь һүүлээр «Даугавада» оруулдагбди,—гэжэ нүхэр Жанадараева хөөрэнэ.

Үнеэдээ оньһон аргаар һаадаг болоод байхадамнай, һүмнай хараа байса доошоо унаа һэн. Тиихэдэ омогорхохо һаалишаншье үгы һэн. Харин мүнөө һаалишаднайшье дүршөө, малшье дадаа гээшэ. Суглаа хураал дээгүүр яһала хэлүүлһэншье байхабди. «Урданайтнай алдар сэдэ хаана гээшэб?» гэжэ сэ[...] ганшье болодог һэн,—гэ[...] бригадир Жанчип Гылык[...] нэ.—Харин гэнтэ суглаа[...] раа, «үгы юрэдөө, муу зо[...] ябадаг бэшэ гүбэ, турш[...] гэжэ хэлсэбэбди. Һаал[...] үнинэй, дүй дүршэлтэй [...] хоз, аймаг соогоо нилээд [...] хаһан зон байха. Хүнэй [...] той ха юм даа. Һаалишад[...] хороо бусалһан юм. «Баян-[...] лишадһаа дутахагүйбди! [...] тнай 3 жэл соо хүсэхэл б[...] гэжэ аймагай ноёдой ур[...] һэн юм.

— Гараха жэл яһала өөдө[...] бди. 1973 ондо һархайха б[...] даа,—гээд Ж. Г. Базаров [...] нэ.

— Ажалай дүй дүрш[...] лишад тус фермэдэ яһала [...] Корнакова 24-дэхи, Д. Б. [...] 17, Һ. Г. Дондокова 5 дахи [...] дээ хүдэлмэрилжэ ябана. [...] бэдэхи һаалишан Ф. Ш. [...] гайнь һаалишанай намтар [...] эхилһэн. Коллективэйнгэ[...] хараха үхэр адуулагшань [...] комсомолец В. Нимаев [...] наар адуулдаг. Механик А[...] ев һаалишадые жаашье [...] гүй. Теэд Анаагай совхоз[...] гаргагшадай илалтада эгээ[...] лөөтэй юун гээшэб гэжэ [...] Тэдэнэрэй хэлээшээр [...] түрүүн малайнгаа үүл[...] руулха хэрэг гуримшуул[...] жоруулга арьбадхаха, [...] наар эмхидхэхэ. Эдэ Анааг[...] зой һаалишадай ажалай [...] үнэн харгынь болоно. Т[...] дуур, тус коллективэй [...] коммунис ажалай хоёр [...] гуулида ябажа эхилээ. [...] лынь тэдэнэрэй дамжаггүй [...]

В. ТОКТОХО[...]

манай [...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] шармайн ороһон хоёр [...] һаалишадые харанат.

ССР СОЮЗАЙ БАЙГУУЛАГДАҺААР 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ХОТО «МЭРГЭЖЭЛЭЭ» ШЭНЭЛНЭ

Караганда хүн зонойнгоо тоогоор Советскэ Союзай хотонуудай дундаһаа гушан хоёрдохи һуури эзэлдэг. Гушан хоёрдохишье һаа, дэлхэй дээрэ суурханхай. Суурхаха үндэһэншье бии. Эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг буладай прокат, нүүрһэ малтадаг машина түхеэрэлгэнүүд хилын саанахи арба гаран орондо мэдээжэ болонхой. Карагандагай нүүрһэшэд дэлхэйн рекордые нэгэтэ бэшэ сохёо. Үшөө нэгэ гайхамшаг зүйл. Замбуулинай дайда руу эльгээгдэдэг совет космонавтнууд эндэл, Карагандагай шадар, түрэл газараа эхын умай шэнгээр энхэрэн тэбэрин буудаг байна.

Энэ хотын түүхэньшье ута унжагай бэшэ юм. Оройдоол зуун гаран жэлэй саана нюм һургуулигүй малшан Аппак Бажанов гэгшэ нүүрһэнэй баян[...] эндэ бииие элирүүлээ һэн. Тэрэ гэһээр ородшье, францушье, англишье баяшуул хомхой гараа энеэ руу һарбайгаад үзэһэн байха. Зүгөөр лэ Карагандагай ёһотой намтар түүхэнь совет табан жэлнүүдэй үедэ эхилээ юм. Энэл хугасаа соо Караганда хахад миллион хүн зонтой, хүгжэнги промышленностьтай мүнөө үеын хото боложо шадаа.

Карагандае совет табан жэлнүүд байгуулаа гэхэдэ зүбтэй. Өөрөөшье энэ хото табан жэлнүүдэй аша туһада ажаллажал гараа юм даа. Наймадахи табанай түсэбые болзорһоонь хоёр һара урид дүүргэжэ, шэнэ заводууд, тролейбуснэ лини, шахтануудаар омогжоо һэн. Мүнөө юһэдэхи табан жэлэй халуун хаһа түлэг дундаа. Хотын предприяти, барилганууд дээгүүр ябажа үзэгты—тиихэдээл энэ ехэ хотын һудаһанай ямараар сохилжо байһые мэдэрхэт. Шэнэ табан жэлэй һүүлшын жэлдэ Карагандагай предприятинуудай үйлэдбэрилдэг продукциин сэн миллиардһаа халиха байна. Энэнь 1970 онойхитой жэшэхэдэ, нэгэ хахад дахин ехэ болоно. Тиимэһээл эндэхи хүдэлмэришэд ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэ хубиингаа табан жэлэй түсэбүүдые табяад, унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй, хамсыгаа шаманхай. Үдэрһөө байха, час, минута, секундашье алмахань ехэ бшуу.

Хотын предприятинуудай машина, механизм, түхеэрэлгэнүүдынь шэнэлэгдэнэ, технологическа процессүүдынь оньһожоруулагдана. Продукци үйлэдбэрилгын технологиин хубилхада, хүдэлмэришэдэйншье ухаан бодол ондоо болоно. Иигэжэ шэнэлэн хубилһанайнь ашаар байгша он соо предприятинуудһаа 22 миллион түхэригэй олзо доход нэмэлтэ орохо юм. Хэрбээ хүсэ шадалаа, хүсэлэл оролдолгоёо гамнангүй, ажалайнгаа бүтээсын али бүхы арга боломжонуудые элирүүлэн хүдэлөө һаань, үшөөшье ехэ нэмэлтэ олзо доходой орохонь дамжаггүйл. Жэшээ болгон Пархоменкын нэрэмжэтэ заводой инструментальщик Урынбай Шаланбаевые дурдая. Энэ хүн үнгэрһэн табан жэлэй туршада гурба дахин үдэрэйнгөө нормые ехэ болгуулһан юм. Тиибэшье һаа, һонирхолтой оньһонуудые зохёогоод лэ, бэшэнээ ахижа гарадаг байгаа. Гайхалтай!

«Караганда». «нүүрһэн» гэһэн үгэнүүд адли удхатай шахуу болонхой. Энээн тухай совет зон һургуулида һурахаһаа эхилээд мэдэдэг гээшэ ааб даа. Үнэхөөрөөшье Карагандада нүүрһэн ехэ даа. Үшөөшье нэгэ зуун жэл соо хүрэхэ нөөсэ бии. Байгша табан жэлэй туршада нүүрһэ малтан абалга 41—44 миллион тонно до хүрэхэ юм. Карагандагай нүүрһэнэй бассейнэй ашагта малтамалаа абалгаяа юрэнхы дээрэнь нэмээжэ байгаа һаань, өөрөө Караганда хорооно. Тэрэниие тойрожо байгаа нүүрһэшэ хотонууд—Абай, Шахтинск, Тентек. Шахан, Чурубнай-Нуре гэдэгүүд һаял эрнээд абажа байнхай. Тоо, баримта дурдая. Хэрбээ 1965 ондо Караганда бассейнэйнгээ 45 процент нүүрһэ малтан абадаг байгаа һаа, 1970 ондо оройдоол 37 процентыень абаа. Тиимэһээл Караганда хото мэргэжэлээ шэнэлнэ гэжэ хэлэнэ бшуубди. Ондоо мэргэжэлнүүдые энэ хото шудалаа, шудалнашье.

Ямарнууд мэргэжэлнүүд гээшэб?

Хэрбээ Караганда урган һалбархадаа шулуу нүүрһэндэ түшэглэдэг һаа, мүнөө хотын хүгжэлтые тэнсүүлдэг үшөө найман һалбаритай болонхой. Тодорхойлбол, машина бүтээлгэ, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленность, энергетикэ гэхэ мэтэ. Шэнэ табан жэл соо эндэ булад шудхалгын асари ехэ завод баригдаха. Маргаринай завод, үһэлиг бүдэй фабрика. Томо ТЭЦ.

Эрдэм наука, соёл культура хотын хүгжэлтэдэ хабаагүй гээшэ гү? Даншье тиимэ бэшэл ёһотой. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада Карагандада гурбан дээдэ һургуули нээгдээ. Түрүүн кооперативна, багшанарай институт. Һүүлдэнь физкультурна институт. Тиин нүүрһэшэдэй хото зургаан дээдэ һургуулитай болоо. Юһэдэхи табан жэл соо эндэ университет—Казахстанай хоёрдохи университет нээгдэхэ юм. Республикын нүүрһэшэдэй ниислэлдэ бии эрдэм-шэнжэлгын долоон институт нэгэдүүлэгдэжэ, Казахай ССР-эй Наукануудай академиин филиал байгуулагдахаар хараалагдана.

Дэлхэй дээрэ суутай хотомнай газаа түхэлөөрөөшье гаһар байха зэргэтэй бшуу. Байгша табан жэлэй туршада миллион хахад дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые барихаһаа гадна, тэдэнээ үзэсхэлэн гоё газарта, таа руу зохидоор түбхинүүлхэ хэрэгтэй. Хоёр мянган хүнэй һууритай шэнэ цирк, таба мянган хүнэй багтаха оройлһон елүүр, шэнэ библиотекэ—эдэ бүгэдые шадаһкал зэргэлүүлэн бариха, зэлэ татуулха, нюдэнэй хужар болгохо шухала ха юм. Хэрбээ үнгэрһэн табан жэлэй туршада оройдоол 24 километр утатай трэлейбуснэ лини баригдаһан һаа, мүнөө жэл бүри 13—15 километр утатай [...] нээгдэжэ байха. Хори[...] үйлсэ асфальтаар хуша[...]

Табан жэлнай түр[...] ябажа байна. Үдэр бүр[...] нэ үйлэ хэрэгүүд бүтэ[...] шахтануудта шэнэ оньһ[...] даһан түхеэрэлгэнүүд нэб[...] дэнэ. Политехническ[...] студентнэр болон ба[...] маз» гэжэ нүүрһэнэй [...] байн зохёогоо. Маш[...] шэдэй «Углемаш» гэжэ[...] томо нэгэдэл байгуулагдаа[...] һэшэдэй ниислэл Кар[...] мень, Магнитогорск, К[...] тонуудтай агаарай сэхэ [...] болоо.

Эдэ бүгэдэ табан жэл[...] хамууд шуу. Советскэ [...] эгээн ехэ бэшэшье, [...] бэшэшье—хүн зоно[...] хоёрдохи хотын табан жэл[...] мууд энэл даа.

Р. КВЯТКО[...]

АПН-эй [...]

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

БЭРХЭ НАЙМАА-ЛАГША

Ахын аймагай түб һуурин Орлик ...хондо В. Ж. Ошоровае таниха-...гүй хүн хомор байха. Ушарынь ...гэбэл, энэ нүхэр эндэхи эд ...араанай магазинай наймаалаг-...шаар хүдэлмэрилдэг юм. Тиигэхэ ...утраа ажалдаа оролдосотой һай-...аар хандадаг, худалдан абаг-...шадта налгай зохидоор хэрэгтэй ...юмыень дурадхадаг байна. Тии-...хэ нютагайнгаа арад зоной ...дэ хүндэтэй болонхой. Эд ба-...раанай эрьесын һара, квартал бү-...рэй түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг.

— Нүхэр Ошорова манай рай-...ой бэрхэ наймаалагшадай нэ-...н юм. Тэрэ залуушуулай жэ-...шэ абажа хүдэлхөөр найдамтай ...наймаалагша гээшэ, — гээд Ахын ...айонгой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Н. С. Базаров хөөрэдэг.

Даабарита ажалдаа һайн үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө В. Ж. Ошоровагай фото-зураг Хүндэлэлэй самбарта гаргагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наймаалагша В. Ж. Ошорова.

Д. ДУГАРОВАЙ фототекст.

МИНИИ БАГЫН НҮХЭД ЮМ

Бидэнэр эдир бага ябахадаа, түрүүшынгээ багшанарые һажаалдажа, һургуулиһаа гэртээ ерээд, багша ба һурагшад боложо наадагша һэмди. Тиихэдэ бидэнэй дунда багшын мэргэжэл шэлэжэ, эдир үетэнние хүмүүжүүлхэ, тэдэнние эрдэм бэшэгтэ һургаха хүсэлтэйшүүл олон һэн. Тэрэ гэһээр жэлнүүд үнгэршоо. Бидэнэр наһажаал боложо, һаншагаа сайнхайбди...

Эдэ жэлнүүдэй үнгэрһэн хойно хараад үзэхэдэм, «һанаһандаа хүрэжэ, һарбайһанаа абаһан» нүхэдни Аха нютагтаа багшалжа байдаг лэ. Мүнөө Ахада 6 һургуули бии. Эрдэмэй тэдэ гуламтануудта намтай суг һураһан нүхэд ажаллана, тэдээн тухайдаа богонихоор хөөрэхэм.

...«50 лет Октября» колхоздо 8 жэлэй һургуули нээгдэһээр 4 жэл шахуу болобо. Һургуулиин түрүүшын директор—намтай һураһан Виктор Жанчипович Мункомов. Шэнэ һургуули бариха, хэрэгсэлнүүдыень зөөхэ, шэрэхэ хэрэгтэ яһала ехэ оролдолго гаргаһан юм. Директор һургуулиингаа һуралсалай ба хүмүүжүүлгын ажал һайжаруулха гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдон хүдэлдэг. Мүнөө һургуулидань арба гаран багшанар бии. Директор Виктор Жанчипович үглөө бүхэндэ һургуули, интернадуудаа эрьежэ, али зэргээр ариг сэбэр сахигдааб, үхибүүд ямар нойрсобоб, хэр зэргэ тэдэнэр эдеэлжэ байнаб гэхэ мэтые шалган ябадаг. Удаань багшанарай ажалдаа ерэхэдэ, хэшээлэйнь түсэб шалгажа үрдихэ. Өөрөө Виктор Жанчипович буряад хэлэ ба литература заадаг. Тэрэнэй багшалдаг түрэлхи хэлээр муу һурадаг һурагша үгы, булта һайн...

Орлигой дунда һургуулида хүрэебди. Эндэхи багшанарай олонхинь анхандаа эндэ һураһан нүхэд юм. Һургуулиин һуралсалай талые даагша Дари Дашеевна Мунконоватай коридор соо уулзабабди. Заб͡һарлалгын үе байжа, үхибүүд эндэ тэндэ шаг шууяа табилдажа, хөөрэлдэхын аргагүй.

Талаан боложо, уданшьегүй хонхо жэнгиржэ, һурагшад классуудтаа орожо, коридор соо аалин болоодхибо.

Дари Дашеевна мүн лэ бидэнтэй суг һураһан, математик мэргэжэлтэй хүн мүн.

— Суг һуралсаһан нүхэдэй хэд багша болонхойб?

— Бии даа. Евдокия Алексеевна, Владимир Дагбаевич...— гээд завуч хургаа даран тооложо захалба.

Зүб лэ даа. Намтай гү, али нэгэ хоёр класс доогуур һуралсаһан минии нүхэд багшанар болонхой, энэ хүндэтэй ажалда бүхы сэдьхэлээ зорюуланхайнууд.

Евдокия Алексеевна Мункоевае һургуулида һуража ябахадань бидэнэр «ефрейтор» гэжэ наадалдаг һэмди. Юрэдөөшье тэрэ сэрэгэй хүн болохо хүсэлтэй һэн ха. Теэд хожомынь, дээгүүр класста һурахадаа, урданайнгаа эрмэлзэл орхижо, багша болохо хүсэлтэй болоо юм. Тиигэжэ тэрэмнай багшанарай дээдэ һургуули амжалтатайгаар дүүргэжэ, биологи, хими зааха мэргэжэл олоод, түрэл һургуулидаа багшалжа эхилһээр арбаад жэл болошобол даа. Энэ үе соогоо коммунист Е. А. Мункоева мэргэжэл шадабарияа яһала дээшэлүүлээ, багшынгаа ажалда ехэ урагшатай. Жэл бүхэндэ һурагшадынь классһаа класста орожо ябадаг, «муу» гэһэн сэгнэлтэ абадаггүй. Евдокия Алексеевна өөрөө нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, бэрхэ агитатор гэгдэдэг. Һайн ажалайнгаа түлөө нүхэр Мункоева БурАССР-эй Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

Нүгөөдэ нүхэр Владимир Дагбаевич Осохеев багаһаа зураг зураха, дархалха дуратай һэн. «Һураһан һураар татуулхагүй» гэһэнһээ удхатай. Володя Осохеевнай уран зурагай, ажалай багшын мэргэжэл шудалһан, энэ ажалдаа баһал арбаад жэл хүдэлнэ. Владимир Дагбаевичтай ходо уулзадагби. Һургуулиингаа, өөрынгөө ажалай шэнэ һонинууд тухай дарууханаар тэрэ намда хөөрэхэ. Ажалай хэшээлнүүдые үнгэргэдэг мастерскойнгоо материальна үндэһэ һуури бэхижүүлхэ гэжэ Владимир Дагбаевич яһала оролдодог. Зун бүхэндэ капитальна заһабариинь өөрөө хэжэрхидэг юм. Коммунист хүн хадаа Владимир Дагбаевич ажалдаа дутуу дундануудые тэсэдэггүй.

Хүүгэдые хүмүүжүүлхэ ажалда амжалтатай байһанайнгаа түлөө Владимир Дагбаевич Осохеев ВЛКСМ-эй обкомой, республикын Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа һэн.

«Улаан-Аха» колхозой Баруун-Голой эхин һургуулиин директорээр намтай арбаад жэлдэ сугтаа һураһан Дари Аюшеевна Патархеева хүдэлнэ. Тэрэ хүдэлжэ байгаад, багшын мэргэжэл шударгы бэрхээр шудалһан юм. Дари Аюшеевна ганса һуралсалай тала баримталдаг бэшэ. Уран һайханай бүлгэмэй эдэбхитэй артистка мүн. Тэрэнэй хонгёо хоолойе шагнаагүй хүн Ахадамнай үгы. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан уран һайханай бүлгэмэйхидэй бэлиг шадабариин харалга дээрэ Дари Аюшеевна шалгаржа, нэгэдэхи шатын диплomоор шагнагдажа, лауреат нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Тэрэнэй хонгёо хоолойе хүршэ Түнхэнэй аймагай ажалшад шагнажа, зүрхэ сэдьхэлээ халяаһан, альгаяа ташаһан байха юм.

Дари Аюшеевнатай хамта Татьяна Аюшеевна Хаптагаева хүдэлдэг. «Ажалдаа дуратай, бэрхэ багша» гэжэ аха нүхэдынь хэлэдэг. Татьяна Аюшеевна бидэнһээ 3 жэл һүүлдэ 10 класс дүүргэһэн, залуу багша мүн.

Суг һураһан нүхэд хаа-яагүй багшална...

...Багша тухай бодомжолходоо, эдир наһан заатагүй ухаандам ороодхихо юм. Түрүүшынхеэ һургуулида ерэжэ, «урдахи хойнохиншье» ойлгохогүй байхадам, түрүүшымни багшанар Мария Матвеевна Петунова, Дора Шарлаевна Аюшеева, Сэдэб Лопсоновна Дамшаева, Екатерина Шагжеевна Гомбоева, Бимба Хойлокович Бальчинов, Михаил Буханаевич Осодоев гэгшэдэй эхин һургуулиин шата дабан гаратарни, намтай зобоһыень эли тодоор һанагшаб. Һайнта даа, хүндэтэ багшанарни! Багшын үдэрөөр таанадаа амаршалнаб.

Вл. ГАЛСАНОВ.

Ахын аймаг.

Хурамхаанай аймагай Аргатын дунда һургуулида дүй дүршэлтэй болоһон арадай гэгээрэлэй отличник, КПСС-эй гэшүүн, биологиин багша Лина Лыгденовна Дамдинова ажалладаг. Тэрэ хори найман жэлэй туршада багшаар хүдэлхэдөө, республика дотороо нэрэтэй солотой болоһон байна. Лина Лыгденовна Бүхэроссин багшанарай II съездэ хабаадаһан юм.

— Манай суута багша нүхэр Дамдинова совхозой түрүү пропагандистнуудай нэгэн гэжэ нэрэтэй, — гээд Аргатын совхозой парткомой секретарь Бадма Цыбенович Лыгденов хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй болон БурАССР-эй һургуулинуудай габьяата багша Лина Лыгденовна Дамдинова.

С. Балдуевай фото.

ХҮҮГЭДЭЙМНАЙ БАГША

Багша... Энэ солото нэрые дурдаагүй хүн гэжэ мүнөө үедэ ехэл үсөөн байха, хүүгэд бүхэн долоо наһатайһаа эхилээд, энэ нэрые эжы, абатаяа адляар нэрлэжэ ородог. Баһа дүшэ-табитайшье хүнүүд түрүүн һургаһан багшаяа мартадаггүй, үргэлжэ һанажа, хүндэлэн дурдажа ябадаг. Теэд би, өөрыем һургаһан багшаһаа үшөө ондоо, зургаан хүүгэдыемни һургаһан багша тухай мүнөө хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Энэ хүндэтэ багшамнай Улаан-Үдын 21-дэхи эхин һургуулиин директор Анастасия Васильевна Смородникова юм. Энэ хүнийе бидэ бүлөөрөө тон дүтын хүндэл, түрэл мэтээр хүндэлдэгбди. Юуб гэбэл, Анастасия Васильевна аяар арбаад жэл соо хүүгэдые эрхим хүнүүд болгохын тула эхэ, эсэгэһээнь өөрэгүй, хэды ехээр оролдоо гээшэб даа. Хүүгэд бүхэн адли бэлигтэй, абьяастай, аяг зантай бэшэ, ондо ондоонууд байдаг. Минии үхибүүдэй зариманиинь номоо ехэл дуратайгаар үзэдэг, оролдосотойгоор һурадаг һэн. Тиихэдэ нүгөөдүүлынь заримдаа залхууржа, даабаряа муугаар дүүргэжэрхидэг байгаа. Эдэ бүгэдые багша анхаралдаа абажа, бидэнтэй зүбшэдэг, элдэб һайн заабари хэлэдэг һэн. Тиигэжэ зургаан хүүгэдни жэлһээ жэлдэ багша Смородниковагай заадаг класста һураа һэн. Тиимэһээ бүхы хүүгэдэйм абари зан, ажабайдалые һайн мэдэдэг болоо бэлэй.

Ганса минии хүүгэдые һургана бэшэ бшуу. Хэды олон тоомтойшье, тоомгүйшье хүүгэд һурадаг. Тэдэнэй дунда һуралсалдаа ядалсадаг һурагшадай байхадань, тэдэндэ туһалха, өөдэнь татаха хэрэгтэй. Муугаар һурадаг һурагшадай гэртэ бэрхэ һурагшадые эльгээжэ, уншаха, бэшэхэдэнь туһалуулдаг. Заримдаа өөрөө ябажа байгаад түрэлхидтэйнь зүбшэдэг, дутуу дундыень заһаха хэрэгтэ элдэб заабари хэлэдэг байгаа. Тиимэһээ бүхы һурагшадайнгаа түрэлхидэй дунда ехэ хүндэтэй болоо һэн. Үшөө бэшэ классайнгаа багшануудта тиимэ эрилтэ табидаг юм. Иигэжэ оролдоһонойнь аша туһаар заадаг классһаань гадна, бүхы һургуулиинь һурагшадай олонхид четверть бүхэндэ муу сэгнэлтэгүй гарадаг байна.

Теэд А. В. Смородникова иигэжэ багша байхынгаа хажуугаар хүтэлбэрилэгшэ, директор ха юм. Тиимэһээ даажа байһан һургуулиингаа багшанартай, һурагшадтай, тэдэнэй түрэлхидтэй халуун барисаатайгаар ажалладаг, шэнэ үе сагай эрилтын ёһоор тэдэнние хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдодог юм.

— Үхибүүдэй журам һайжаруулха, үетэн нүхэдөө аха зэнийе хүндэлжэ, туһалжа һургаха, өөһэд хоорондоо аха дүү мэтэ эбтэйгээр, нийтын газарта бэеэ һайнаар, сэбэрээр абажа ябахаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри класс бүхэндэ үдэрһөө үдэртэ хэгдэжэ байха ёһотой, — гэжэ Анастасия Васильевна багшанартаа үргэлжэ хэлэжэ, заажа байдаг. Энээнээ бэелүүлжэ, үхибүүдтэй, багшанартай удха түгэлдэр хөөрэлдөөнүүдые хэдэг. Тиимэһээ һурагшадынь, багшанарынь директорээ ехэ хүндэлдэг юм.

— Анастасия Васильевна бүхы һургуулиингаа һурагшадай дутуу дундыень мэдэжэ һайжаруулхаһаа гадна, бидэнэй, багшанарай дутуу дундые тон зүбөөр элирүүлжэ, шэнэ программаар үхибүүдые һургаха хэрэгтэмнай ехэ туһа хүргэдэг юм, — гээд тус һургуулиин багша Анна Дмитриевна Трофимова хэлэнэ.

Иимэ эрхим ажалайнгаа түлөө Анастасия Васильевна Смородникова засагай дээдын зургаануудай грамотаар шагнагданхай, баясхаланда хүртэнхэй юм. Мүнөө Анастасия Васильевнагай заадаг нэгэдэхи класста эгээ багахан Батор хүбүүмни эрхим һайнаар һурана. Иигэжэ зургаадахи үхибүүем һургажа байһан хүндэтэ багша А. В. Смородниковада саашанхи ажалдань үшөө ехэ амжалта хүсэнэб!

Н. ЦЫНГУЕВ.

Яахадаа гээгдэнэб

Бүргэ нютагта XXII партсъезд...эй нэрэмжэтэ колхозой отделени ...дог юм. Тэндэхи арад зон ...н бүри газетэ, журналнуудые ...оор захижа уншадаг болонхой. ...ним колхознигууд 30—40 түрэгэй захил хэдэг байна.

Теэд захиһан газетэ, журнал...удаа саг болзортонь абажа ша...ала болишонхойбди. Ямар шал...гааһаа иимэ ябадал ушарна ...об? Ой гохын аргагүй.

Колхозоймнай түб Хамни тос...ондо хэлхеэ холбооной отделени ...юм. Тэндэһээ Бүргэ хү...р оройдоол 10 гаран ...лометр зайтай. Үдэр бүри хэдэн ...шина ябажа байдаг. Бүргэдэ ...тальоншье байха. Теэд газетэ, ...урналнуудынай Хамниин отделе...дэ 3-4 хоног соо хэбтэшэдэг. ...асуудалаар һонирхоходо:

— Бидэ зэмэтэй бэшэбди. Га...зетэ, журналнууд Закаменскһаа ...ааруулагдажа асарагдана.— ...хэлхеэ холбооной отделениин худэлмэрилэгшэд харюусадаг заншалтай.

4-5 жэлэй саада тээ «Буряад Үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдые гараһан үдэртэнь абажа уншадаг һэмди. Тэрэ гэһээр Захааминай аймагай хэлхеэ холбооной узел шэнэ машинашье абаһан байха. Почто зөөлгэ улам һайжарха ушартай аад, үрдынхиһаань дортожо байнал.

Закаменск хотоһоо почто зөөдэг машина үдэр бүри манай тосхоной хажуугаар гаража, Зэдэ станци ошодог юм. Тэрэ машинаар Бүргэдэ ажаһуудаг колхознигуудай газетэ, журнал, бэшэгүүдые асаржа байха аргагүй юм гү? Юрэдөө энэ асуудал түргөөр шиидхээ һаа, һайн байгаал.

Г. ТУГУТОВ,
колхозой гэшүүн.

Захааминай аймаг.

Социалис оронуудта

МЯНГАН ЖЭЛЭЙ ХОТО

Польшын Плоцк хото мянган ...жэлэй саана тогтоһон түүхэтэй. ...Үндэр наһатай Плоцк хото ...э ехэ хугасаа соо олохон лэ ...уз үзөө аабдаа. Алдар соло, ...а мүнгэн соошье умбагдаа, ...г заха боложо, абиртаадшье ...н бээ. Зүгөөр Плоцкын ...оенэйнь байдал үльгэр до...р соохидол хубиланхай. Хай...ш хара — барилга, барилга, ...ээ дахин барилга...

Плоцк хото Конрад Мазовец...кын үедэ ойро зуураханa оро...ингоо ниислэл болоод үзөө ...н мүнөө Польшын химиин ...дустриин ниислэл болоо. Эн...и нефтехимическэ комбинат ...лдээ 6 миллион тонно нефть ...шуулдаг юм. Тус комбинат ...завод, промышленна объ...ектнүүдһээ бүридэдэг.

Карбээ хэдэхэн жэлэй саана ...хотын урданай ордон, бай...шануудые обтон харахаяа ту...ристнууд лэ иишэ ерэдэг һаа, ...мүнөө эдир үетэн эрдэм номдо, ...инженерэй мэргэжэлдэ һура...жа субадаг болонхой. Плоц...кын 80 мянган хүн зонойнь ...ээнэй нэгэн дээдэ, тусхай ...һургуулинуудай һураг...шад юм. Эндэ 33 техникум, ...хай мэргэжэлэй училищи...нууд бии.

Арбан жэлэй саана Волго мү...рэнэй эрьеһээ нефтиин горхон ...нялан ерэһэн түүхэтэй. ...«Дружба» гэжэ тэрэл нефтепро...вод мянган наһатай хотын шэ...нэ амисхалайнь дэмбэрэлтэ ...болоһон намтартай.

В. КУЗНЕЦОВ.

Варшава.

...АР ДОРОХИ САНАТОРИ

...Венгриин хойто буланда, Че...хословакиин хилэһээ холо бэшэ... Йохвафе гэжэ һуурин бии. Тэрэнэй хажуудахана, Словацка Корст хадын урда хаяадахи Беке-Барланд гэжэ агы соо 11 жэлэй саана санатори эмхидхэгдээ бэлэй. Агын тусгаар түхеэрэгдэһэн уужам залнууд соо амияа хаагдадаг, силикоз болон бусад үбшэндэ нэрбэгдэһэн шахтёрнууд зунай туршада аргалуулдаг юм. Нэгэ хүн хорин хоногой туршада үдэрэй 5 саг газар доро байжа, шорой тооһогүй айхабтар сэбэр агаараар амилдаг. Агы нүхэн соохи агаарай температура, шииг нойтонойнь хэмжээн огто хубилдаггүй.

Үнгэрһэн зунай туршада газар дорохи санаторидо 400 гаран шахтёрнууд бэе махабадаа һайжаруулһан байна.

Е. ПОПОВ.

Будапешт.

МОНГОЛ САДОВОДУУДАЙ АМЖАЛТА

УЛААН-БААТАР. Намар — Монголой садоводуудай халуун хаһань юм. Үрэ жэмэс, культурануудай баян ургаса хуряагдажа байна бшуу.

1955 оной хабарые эндэхи садоводууд мартадаггүй. Тиихэдэ Совет Союзһаа элдэб үрэ жэмэстэ модод анха асарагдажа, шэрүүн уларилтай Монголой талада һуулгагдаа бэлэй.

Монгол орондо саад тарилгые эрхилхэ хэрэгэй эхин болоһон Шамарай үрэ-жэмэсэй станци тэрэл жэл анха байгуулагдаа һэн. Удаань үшөө хэдэн шэнэ ажахынууд саад тарижа эхилээ юм. Мүнөө Монгол ороной олохон гүрэнэй ажахынууд, хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд өөһэдын үрэ жэмэсэй саадуудтай болонхой. Үнгэрхэдөө шэрүүн уларилтай, элһэлиг хүрьһэтэй губиин малшад өөһэдынгөө ургуулһан вишни, яблока амтархан эдижэ эхилээ.

Эдэ жэлнүүдэй туршада Шамарай станциин хүдэлмэрилэгшэд үрэ жэмэстэ культурануудай хэдэн арбаад шэнэ сорт ажахынуудта нэбтэрүүлээ, ургаса ехэтэй, амта һайтай жэмэсүүдые дэлгэрүүлхэ зорилгоор олон тоото туршалгануудые хээ юм. Монгол орондо угаа элбэг зэрлиг жэмэсүүдтэй холижо, нютагай эрхэ байдалда таарангид шэнэ сортын культурануудые гаргахын түлөө Монголой садоводууд мүнөө үень оролдожо байнхай.

ГДР-эй ВЕРФЬНҮҮДТЭ

БЕРЛИН. Германиин Демократическа Республикын верфьнүүдэй бүтээһэн онгосонууд дэлхэйн олохон далайнуудта тамардаг.

Росток, Варнемюнде, Висмар, Штральзунде хотонуудай судна бүтээдэг предприятинууд жэл бүри хэдэн арбаад онгосонуудые харин захилшадта дамжуулан үгэдэг юм. Тэдэнэй дунда янза бүриин далайн сухогрузууд, загаһа баридаг траулернууд, гол мүрэнэй теплоходууд, хүсэтэ буксирнууд, эрдэм-шэнжэлгын онгосонууд бии.

Гансал үнгэрһэн жэлдэ ГДР-эй верфьнүүд дээрэ бүтээгдэһэн, дүн хамтадаа 303 мянган тонно уһа түлхин гаргаха шадалтай 401 онгосо харин гүрэнүүдэй компанинуудта дамжуулагдаа.

Советскэ Союзай гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүд ГДР-эй судна барилгын промышленностиин эгээн томо захилшаниинь юм.

Эндэ бүтээгдэһэн мүнөө үеын эрилтэнүүдтэй гүйсэд таараалдуулагдаһан загаһа барилгын траулернууд баранда һайшаагдадаг. Иимэрхүү онгосонуудайнь юрэнхы тоннаж үнгэрһэн жэлдэ 110 мянган тоннодо хүрөө.

(ТАСС).

БУХАРЕСТ. Румыниин Социалис Республикын ниислэл хото болбосон түхэлтэй боложо байнхай. Шэл болон бетоноор баригдаһан гоё һайхан байшан гэрнүүд урган бодоно, шэнэ паркнууд, скверүүд мүндэлнэ. «Интерконтиненталь» гэжэ гостиница городой түбтэ баригдаа. Тэрэ 24 дабхартай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бухарестын омогорхол — «Интерконтиненталь» гэжэ гостиница.

ТАСС-ай фотохронико.

ЧЕХОСЛОВАКИ. АХА ДҮҮ АРАДАЙ ПОЛЬШЫН ТЕХНИЧЕСКЭ ТУҺАЛАМЖААР УРДА МОРАВИДА «БАРЕКС» ГЭЖЭ ХЭМЭЛ АРҺАНАЙ МАНТАН ТОМО КОМБИНАТ БАРИГДАЖА БАЙНА. ПРЕДПРИЯТИИН БАРИЛГА 1972 ОНОЙ ЭХИНДЭ ДҮҮРЭХЭ ЮМ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БАРИЛГА ХЭГДЭЖЭ БАЙНА.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

Африкан Бальбуров

Наран уласаар аяншалга

Онгосоор Хиросимада ошоно ябаһадаа, хэмнайшье айхабтараар сэдьхэлээ хүдэлгөө һэн. Хүрэ хүрэһөөр юу хараабибди гэхэдэ — түмэр армаг ёрдойлдожо байба. Энэ хадаа порт дээрэ бодхоогдожо байһан асари томо байшангай һуури бэлэй. Город үни хада бодхоогдоо юм, атомна бомбын хойшолонгые үлөөһэн ори гансахан гэр түүхын һануулга болон үлөөгдөө юм гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди. Гэбэшье баригдажа байһан энэ байшангай түмэр армаг манние ехээр сошордуулба. Тэрэ саанаа бүрхэг бүрэнхы үдэр дайралдаа.

Хиросимада бидэнние тон һайнаар угтаба. Иимэ угталгада, сэхыень хэлэхэдэ, бидэ дадашанхайбди. Хаанашье манние тусхай захиргаанай хүнүүд амаршалдаг, һайн һайхан үгэнүүдые хэлэдэг байгаа бшуу. Мүн эндэшье нютагай аяншадай бюрогой түлөөлэгшэд урин миһэрэлгээр угтажа, амаршалгын үгэ хэлэбэд, Хиросимын аһан һайхан дангина ёһо заншалта куклануудые бэлэглэбэ.

Аба абаһаар манние Миядзима арал абаашаба гээшэ. Хушуунууд дээгүүрнь луугай тархи, ута хүзүү зураглан бариһан онгосонуудаар манние абаашаа. Аяншадые хүлеэн абаха фирмын хүтэлбэрилэгшэд нэн түрүүн Хиросиматай танилсуулангүй, харин энэ олтирог үзүүлхэ өөрын шалтагаантай байжа болоо.

Миядзима аралтай танилсаһанайнгаа һүүлээр одоол бидэ Хиросима хото автобусоор ошобобди.

Тиин бидэндэ Хиросимын гол ехэ хүшөө харуулба даа. Япон-совет хани нүхэсэлэй бүлгэмэй Хиросимын таһагай түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Ямаки-сан абаашаба. Тэрэ Японой Коммунис партиин гэшүүн юм. Мүнөө тэрэ ямар бэ даа мүнгэн һангай конторододо хүдэлмэрилдэг. Бомбын тэһэрһэн газарһаа гурбан модоной хирэндэ тэрэнэй гэр оршожо байгаа. Тэһэрэлгын долгин гэрэйнь хушалтые хуу татажа хаяжархёо һэн ха.

— Нэгэ минута соо тиихэ үедэ хоёр зуун жара мянган хүн хосоржо, зуун жаран гурба мянган хүн эрэмдэг болоо һэн,—гэжэ Ямаки-сан хөөрэнэ.—Энэ харата муухай ябадалай үлэгдэлые анхаралтайгаар харагты. Энэ уршаг һүйдтэ хоёр харата зүйл зэмэтэй. Бүхы Ази түбиин газар дайда дээрэ, бүхы Номгон далай дээрэ эзэмдэлгын жэгшүүритэ ябуулга хэжэ байһан, Хиросимые өөрынгөө дээрмэшэ далайн сэрэгэй хүсэнэй гол бааза болгоһон Японой милитаризм зэмэтэй. Хоёрдохи ехэ зэмэтэ хадаа, Японой сэрэгэй хүсэнэй бута сохюулаад, тус ороной шадалаа барагдаад байхада, зоболонто энэ хото дээрэ атомна бомбо хаяха гэжэ шиидэһэн Америкын империализмда тудана.

Ямаки-сан хүшөөгэй үүдэндэ мантай хахасан гээгдээ һэн. Юуб гэхэдэ, нюдөөрөө үзэһэн тэрэ аюулта ушарай ула мүрые дахин дахин хаража шадахагүй байгаа. Тэрэ атомна бомбын хорон элшэдэ дайрагдаһан хүн ха юм, өөрын гэр бүлэтэй, жаран хоёр наһатай. Мүнгэн һангай конторододо албэ хаажа, олон жэлдэ ажаллаһан энэ хүн таби мянган иен гэхэ гү, манайхяар зуун хорин табан түхэриг абадаг.

Нагасаки хотынхидол адли, Хиросимын нангин ехэ хүшөө япон урашуулай гайхамшагта шадабаряар байгуулагдаһан гоё һайхан сэсэрлиг соо оршоно. Хүнние сошордуулха, уя хүдэлгэхэ гэжэ оролдоһон ябадал эндэ огто үгы. Бүхы юумэн оршон тойрондо хуу амгалан шэнжэтэй. Һаглагар намаа мүшэртэй, үндэр һайхан модод энэ асари ехэ хүшөөгэй хажуугаар ургана, тэнгэри өөдэ шэдүүлһэн уһанай сэсэрдэһэн наранда һолонготоно. Тон гоёор бүтээһэн иимэ фонтаниие тойроод үхибүүд эрьелдэн, дэбхэрэн наадана, нариихана энеэлдэхэ абяаниинь холо хүрэтэр соностоно.

Дэлхэй дээрэ мэдээжэ Хиросимын хүшөө бүтээгшэ Кендзо Танге гэгшэ өөрынгөө энэ зохёолдо тад ондоо удха оруулһан байна. Тус хүшөө эртэ урдын японуудай гэрэй үһээгэй маягтайгаар бүтээгдэнхэй. Японоор «Ханива» гэжэ нэрлэгдэдэг үһээ гээшэ газар дээрэхи эгээл амар амгалан шэнжэтэй барилга мүн. Түхэлөөрөө балгаандал адли юм. Энэ хүшөө хоёр янзын удхатай дурасхаал тэмдэг болоно. Нэгэдэхеэр, атомна бомбын тэһэрэлгээр һандаргагдаһан үгытэйшүүлэй гэр байдалые хүнүүдтэ һануулна, хоёрдохёор, энэ үһээ-ханива атомна бомбын тэһэрхэдэ алуулһан, мүн һүүлээрнь хорон элшэдэнь нэрбэгдэн үхэһэн хэдэн зуугаад мянган хүнүүдэй нэрэнүүдые хадагалһан дурасхаал-гашуудалта хайрсагые хушаад байһанаа хүнүүдтэ һануулна. Тэндэ «Амгалан нойрсогты, алдуу бэшэ дабтагдахагүй» гэһэн үгэнүүд һиилэгдэнхэй.

Хүшөөдэхи музей дотор хэдэн мянган экспонадуудай дунда нэгэ амиды экспонат бии юм. Тэрэмнай экскурсовод Синоэ-сан болоно. Синоэ-сан өөрөө Хиросимын аюулда дайрагдаһан хүн. Тэрэнэй гарайнь хурганууд хүдэлдэггүй. Нюурынь атомна хорон элшэдэ дайрагдажа, эреэ маряан болошонхой. Синоэ-санай гэр бүлынхид эгээл тэрэ үдэр бултадаа хосороо юм.

— Тиихэдэ манайда ондоо хотоһоо түрэлхиднай ерээд байгаа,— гэжэ Синоэ-сан шэшэргэнэһэн хоолойгоор хөөрэнэ. — Бидэнэр үдын хоол бэлдэжэ байбабди. Эхэнэрнүүднай юумэ хүүмэ түхеэрнэ, харин эрэшүүл газарта дабшалжа һуугаад, һониноо хөөрэлдэнэбди. Тон сэлмэг зохид үдэр байгаа һэн. Наран шангаар шарана, һалхин гэжэ огто үгы. Гэрэймнай хажуудахи сэсэрлиг соо шубууд пиинаганалдана. Би ямар бэ даа нэгэ хэрэгээр хотын доодо тала ошоод ерэхэ гэжэ шиидэбэб. Удаан болохогүй, үдын хоолой бэлэн болотор бусаха байбаб. Минии гэртэһээ гараһанай һүүлээр тиимэ юумэн болошоо һэн. Гэрниш һалаа. Гэр бүлынхидниш, түрэлхидниш булта хосороо.

Синоэ-сан атомна болон водородно зэбсэгые хорихын түлөө тэмсэгшэдэй Бүхэдэлхэйн комитедэй гэшүүн юм. Наһанайнгаа һүүлшын жэлнүүдые энэ музейдэ алба хааха хэрэгтэ зорюулха гэжэ шиидэнхэй.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

Африкан Бальбуров

Наран уласаар аяншалга

(Эхиниинь 3-дахи нюурта).

Би тиимэ аймхаң хүнүүдэй нэгэн бэшэб, гэбэшье энэ хүниие, тэрэнэй гарай хүдэлхэгүй хургануудые, ээрэлжэ сагаан, боро, үнэһэн хүхэ болоһон нюурые харахадаа, нюдэм халтираа һэн. Хиросимын музейн дуугаржа байдаг амиды экспонат болоһон энэ хүнэй хөөрөө шагнажа байхадаа, нюрга руум хүйтэ дааба...

Хүшөө болоһон парк соогуур ябанабди. Эндэ атомна бомбын дээдэ хубидал түһөөтэйгөөр хэгдэһэн дороо хүндытэй хүшөө харанабди. Тэрэ хүнды соонь холоһоо үнгэ бүриин саарһаар хэһэн илгаруулхын аргагүй олон жэрэгэр юумэн харагдана. Дүтэ ерэхэдэмнай, саарһан тохорюунуудай үлгөөтэй байһаниинь элирбэ. Хэдэн зуугаад, хэдэн мянгаад тохорюунууд эндэ үлгөөтэй. Японой бүхы газар дайда дээрэ ажаһуудаг үхибүүд иимэ саарһан тохорюунуудые хээд, иишэ эльгээдэг юм байна. Газар дэлхэй дээрэ ажаһуудаг япон үндэһэтэнэй үхибүүд мүн лэ тохорюунуудые хэжэ, иишэнь эльгээдэг. Юундэб гэхэдэ, энэ хүшөө Сасаки Тэйко гэдэг жаахан басагаханай дурасхаалда табигдаһан байгаа бшуу. Тэрэ басаган атомай хорон элшэдэ ехэхэнээр дайрагдаһан байгаа. Больницада хэбтэхэдээ үбшэн үхибүүн саарһаар мянган тохорюуе бүтээгээ һаа эдэгэхэ юм гэһэн Японой хуушанай домог уншаа һэн ха. Сасаки Тэйко зургаан зуун дүшэн гурбан тохорюу саарһаар хэжэ үрдиһэн байгаа.

Музей соо хараһан үзэһэн бүхы юумэмни нюдэнэйм урда тобойно. Хэдэн олон фото-зурагууд. Галдуулһан, няза даруулһан, халуун уһанда шатаһан, атомай хорон элшэдэ дайрагдаһан хүнүүдэй дүрэнүүд... Һохор, дохолон, дүлии, эрэмдэг болоһон, бүхы наһаараа эдэгэхэгүйгөөр үбшэлһэн, ухаагаа төөриһэн, һамуурха туйлдаа хүрэһэн хүнүүдэй фото-зурагууд. Харлашаһан барайгар, больница болон аптекэдэ байһанаа галдуулжа нилсайшаһан шэлэй үлэгдэлнүүд, өөрынгөө үнгые, өөрынгөө дүрсые алдаһан элдэб зүйлнүүд музей соо табяатай байгаа һэн. Боро шулуун дээрэ һүүдэртэй үлэһэн хүнэй сараа тэмдэг эндэ харагдана. Бомбын тэһэрхэдэ, шулууе һүүдэртүүлэн хүн зогсоһон байгаа. Тэрэ һүүдэрынь боро зандаа үлөөд, шулуунай бэшэ таладань тад ондоо үнгэтэй болошонхой. Түмэршье хуушан түхэлөө алданхай. Бүхы юумэн түхэл маягаа хубилганхай...

Хүшөөгэй хаалга үүдэндэ ерэхэдэмнай, Ямаки-сан автобусуудай хажууда манаие хүлеэжэ байба. Юунш гэжэ дуугарбагүй. Бидэшье юумэ хэлэбэгүйбди. Ямаки-сан юумэ хэлэхэ һэн гэжэ бидэ хүлеэгээгүй һэмди. Юумэ дуугарха шэнээтэй хүн энэ үедэ байбагүй. Айхабтар хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэһэн хүнүүд шэнги ябаа бэлэйбди.

Хиросимада аяншадай ябажа хараха зүйлнүүдые удаа дараалуулан зохидоор тааруулдаг юм байна даа гэжэ һанаа бэлэйб. Нангин Мияздима арал абаашаа. Тэндэ хүнүүдтэй эжэлшэһэн гоё гоомой зээгэнүүд дандаа зайжа, хүнэй гарһаа эдихэ юумэ абажа, аяншадтай хамта дүрэ зурагта орожо байха юм. Хиросима хотодо эгээ иимэ юумэ харахабди гэжэ хэмнайшье һанаагүй һэн даа!..

Эндэ бидэнэр Хиросимаһаа холо бэшэхэнэ оршодог, алдар сууда гараһан Сюкюэнэй сэсэглиг үзэбэбди.

Сэсэгэй ургадаггүй сэсэглиг гэжэ дуулаа һэн гүт? Хаанашье, ямаршье сэсэг ургахагүй, сэсэгэй ургаха тусхай жабдан байхагүй, сэсэглэдэг ямаршье модо тарихагүй тиимэ сэсэглиг байдаг аал? Иимэ юумэ харахаб гэжэ би һанаагүйб.

Энэ хоморой сагай сэсэглиг соо тон үсөөхэн түрэлэй модод ургадаг. Тиихэдээ энэ саад юугээрээ сууда гараһан юм? Энэ сэсэглиг эндэ ороһон хүнүүдые номгоруулан амаржуулдаг, хайшааб даа нэгэ шэбшэлгэ бодол түрүүлдэг шэнжээрээ алдаршанхай. Эгээл тиимэһээ энэ саад «Философско сэсэглиг» гэжэ нэрлэгдэдэг. Тус саад соо эндэ тэндэ юрын лэ томо хүһөө шулуунууд хэбтэхэ юм. Хаа-яа хабсагайшуу юумэн үзэгдэнэ. Наринхан шолшогор горхонууд урдана. Эдэ горхонуудые хүндэлэн аятай зохид модон хүүргэнүүд табяатай. Эдэ горхонууд заримдаа хабсагай шулуун дээрэһээ доошоо хүмэрин унажа, хүүюур болоно. Иигээд лэ дүүрээл даа! Бэшэ ондоо юуншье байхагүй. Экскурсоводой тайлбарилһанай ёһоор, ургажа байһан мододые, зорюута урдахуулһан горхонуудые, хэмэл хүүюурнүүдые, хүһөө шулуунуудые тааруу зохидоор, бодолтойгоор табиһан дээрэһээ саадай эды аятай амгалан байдал намжгарна.

Хиросимые Японой эдэгэдэггүй шарха гэжэ Ямаки-сан тон мэргэнээр нэрлээ. Хиросима гээшэ хүн түрэлхитэнэй эдэгэхэгүй шарха тээшэ гэжэ би нэмэхэ байнаб. Үнэхөөрөө Хиросима гээшэ хүн түрэлхитэнэй гутамшаг, бузгай ябадал мүн болоно. Гүлмэр багахан үхибүүнэй арайхан гэжэ хутага, шүбгэ бариад, тэрээгээрээ өөртөөшье, мүн бусадташье эрдэм ухаан атомай элшэ хүсые элирүүлһэн дарыгаа тэрэнээ Америкын залуу империализмын гарта шэлжүүлэн үгэжэрхёо бшуу. Энэ алдуугай хойшолон тэрэ дороол харагдаа. Бүхэли хото үнэһэн тоброг болгоо. Нэгэ бэшэ, харин мүнөө үеын хоёр город хосороо. Гэхэтэй хамта, Хиросима дабтагдаһай, тиихэдээ хэдэн олон дахин ехэ хэмжээгээр дабтагдаһай гэжэ һанажа, харата муухайгаар түсэблэжэ байдаг золигууд Нью-Йоркдо, Вашингтондо урданьшье байһан, мүнөөшье бии. Энэ ушар хэблэлдэ гараһан Пентагоной нюусануудһаа мэдээжэ болонхой. Зүб даа, Хиросима гээшэ хүн түрэлхитэнэй эдэгэжэ үгэхэгүй шарха гэжэ Ямаки-сан тон зүб хэлээ. Тиимэһээ, хэрбээ үнэхөөрөө болбосон байдалаа хүндэлдэг юм һаа, хүн түрэлтэнэй ерээдүйе хүндэлдэг юм һаа, бидэнэр ядерна дайнай һүжэрхэеэ һанаһан галые дары түргэн дараха гэжэ оролдон, хамаг бүхы хүсэеэ, шуһа мяхаяа гамнаха ёһогүйбди. Иимэ юумэн дахинаа дэлхэй дээрэ бү үзэгдэг!

БУРЯАД ЭРДЭМТЭДЭЙ АЙЛШАН

Монголой Арадай Республика ошохо замдаа Чехословакиин эрдэмтэ Иржа Шима Улаан-Удэ хотодо ойро зуура тогтобо. Зүүн зүгэй оронуудаар шэнжэлэлгэ хэдэг буряад эрдэмтэдтэй энэ айлшан уулзажа хөөрэлдэһэн, городой архивуудай, библиотекэнүүдэй материалнуудтай танилсаһан байна.

Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай конференц-зал соо Чехословакиин эрдэмтэ «13-дахи зуун жэлэй үедэ Европо түбиин урда тээгүүр Чингис хаанай добтолһон тухай» элидхэл (өөһэдынгөө материалаар) ...бэ.

В. НИМБУЕВ.

БУХЭСОЮЗНА НААДАНДА — ХОЁРДОХИ

ТАШКЕНТ. Эндэ Узбегэй ССР-эй габьяата тренер ябаһан Дженсонэй шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна табадахи мүрысөөн боксоор үнгэргэгдэһэн байгаа. Мүрысөөндэ Узбегэй, Украинын, Грузиин, Казахай союзна республикануудай, Москва, Ленинград, Ростов-на-Дону хотонуудай болон бусад республика, городуудай эрхимэй эрхим боксёрнууд хабаадалсаһан байна. Тэдэнэй дунда манай Буряарай республикаһаа дүрбэн боксёр хабаадалсаһан байха юм. Эдэнэрэй дундаһаа Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Сергей Железняк бараг һайн наадажа ерэбэ.

Манай боксёр Пермь хотоһоо ошоһон Михайлов, Челябинскын Костенко гэгшэдые диилэжэ, түгэсхэлэй мүрысөөндэ ороһон байгаа. Харин түгэсхэлэй—һүүлшын тулалдаанда СССР-эй арадуудай ...зунай табадахи спартакиадын мүрысөөндэ хабаадалсаһан, Ташкентын спортсмен Ефимовтэ ...когоор диилдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлэнхэй нютагаа бусажа ерэһэн байна.

О. МЕРКУЛОВ.

ХУРИМ ТҮРЭ...

Һайндэрэй урда тээхэнэ Хяагтын аймагай соёлой ордондо комсомол, залуушуул олоороо сугларжа, хурим түрэ үнгэргэбэ. Нэгэ үдэрэй туршада арбан шэнэ айл аймагта нэмэжэ, олон зоной хабаадалгатай найр зугаа дэлгэһэн байна.

Энэ үдэр тэндэхи медицинскэ училищиин һурагшад Валентина Казанцева Александр Балашин, дунда һургуулиин багша Иван Гаськов, Валентина Антипина, киномеханик Вячеслав Сверкунов Валентина Шишмарева болон бусад хуби заяагаа ниилүүлжэ, найр зугаа дэлгэбэ.

Е. ХУБШАНОВА.

Үнэн болоһон ушар

Шоные ямар хадань сохидог бэ?

110 сантиметр утатай, овчарка нохойһоо хоёр дахин томо гуринха шоно һанаандаа оруулаад үзэгты даа. Һүрөөтэй бэзэ? Доботолхоор бэеэ зэһэһэн арьяатантай, Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишод һая дайралдаа бшуу.

Алтан шара намарай эхилһэнһээ хойшо хүндын хүхэ шоно малшадта нилээд тодхор шэрэһэн. Бүри эртүүр Олзон гэжэ газарта дүшөөд, Шара-Зүрхэндэ хорёод хонид бажуулгагдаһан байгаа. Харин һэжэглэһэн, жэрхэһэн малшадай сэдьхэл арьяатанай муухай аашаар зэбүүрхээ бэлэй.

— Һая үдэр дунда. хонидоо адуулжа ябатарнай, аймшагтай томо шоно манда ойртожо ерээ юм. Дүтэхэнэ бэлшэжэ ябаһан гурбан һүрэгэй зэд — зэр зэмсэггүй гурбан эхэнэр гарта хүлтөөрөө орожо, арьяатаниие арай шамай намнаа һэмди — гэжэ тус колхозой хонишон Е. Санжиева хөөрөө һэн.

Теэд нэтэрһэн шоныя ая... аашаа замхаруулха эрхэтэй олдоогүй хёо. Харин алдалһан арьяатанай ангайшаһан аманһаа гараһан зүйлнүүд гайхалтай байһан юм. Хониной эльгэ, өөхэн, шэнэ мяханай томо томо хэсэгүүд тэндэһээнь тордиһогүйгөөр бултайжа байгаа бшуу. Тү... хайлхада, тэрэ мэнэ һая амтатайхан эдеэгээр үдын хоол тэмдэглэһэн янзатай.

Мүн лэ энэ газарта ондоо арьяатан — зантахи обёоргоо. Хабэрынь, хоёр мяхашан хамтаржа олзоёо хубаахаг байгаа хаш. Харин нэгэ хүйхэрынь хорото ябадалайнгаа түлөө хонхойсо «сохюулаа». Шоные боро хадань сохидог бэшэ, харин хони эдидэг хадань сохидог шуу.

Дайсанаа «даруулһан» хонишод ангуушадта тон ехэ ... хүргөө.

С. БОРОНОЕВ.

МОСКВА. И. В. КУРЧАТОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ АТОМАЙ ЭЛШЭ ХҮСЭНЭЙ ИНСТИТУДТА АКАДЕМИК Л. А. АРЦИМОВИЧОЙ ХҮТЭЛБЭРИ ДОРО ЭРДЭМТЭД «ТОКАМАК» ГЭЖЭ ТҮХЕЭРЭЛГЫН СИСТЕМЭДЭ ЕХЭ ТЕМПЕРАТУРАТА ПЛАЗМА БАЙГУУЛХА ТАЛААР ШЭНЖЭЛГЭ ХЭГДЭЖЭ БАЙНА.

ЭДЭ ШЭНЖЭЛГЭНҮҮД 1971 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ ШАНДА ХҮРТӨӨ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ТОКАМАК-6» ГЭЖЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: Совет, Польшын партийна болон гүрэнэй ажал ябуулагшадай хани халуун уулзалга. Мал ажалай түрүүшүүлэй үүсхэлдэ харюу бэшэгүүд. «Холын ниидэлгын урда» — фоторепортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда: Партийна хронико. «Готфильдын булад» — С. Бухаевай корреспонденци. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда: Редакцидахи уулзалга. АПН-эй һонин... «Хүдэлмэрилэгшэ амаралтада ...раба». — Г. Субботиной корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Гүн бэ...лигтэ уран зохёолшо — гуманист» — П. Бурсовай статья. Хилын саанаһаа.

США-да ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛГА ДОРОЙТОН МУУДАНА

Хүндөөр үбшэлһэн арба наһатай хүбүүе Нью-Йорк хотын нэгэ больницада оруулба. Ойройдоол нэгэ хоноод тэрэнь наһа барашоо. Уухан эмэйнь түлөө 106 доллар, рентгендэ харуулһанайнь түлөө 185 доллар, анализуудые абаһанай түлөө 650 доллар, тиин бусад аргаламжатайнь дүн хамта 2 мянган доллар түлэгты гэһэн нэхэбэри хүбүүнэй түрэлхидтэ ерээ юм. Энээн дээрэһээ тобшолходо, үбшэн үхибүүнэй больницада хэбтэһэн час бүхэнэй түлөө 90 шахуу доллар түлэхэ ёһотой болоно бшуу.

Тэрэл Нью-Йоркдо болоһон үшөө нэгэ ушар дурдая. Үбшэн хүн больницада хоёр һара шахуу хэбтэжэ гараа ха. Тиихэдэнь тэрээндэ 22 мянган доллар түлүүлээ. Больницада үнгэргэһэн хоног бүхэниинь 370 долларой сэнтэй болоо бшуу.

Америкын Холбоото Штадуудта медицинскэ хангалгын айхабтар үнэтэй байһанай жэшээ болгон энэ хоёр ушар элүүрые хамгаалгын асуудал шэнжэлдэг консультативна түбэй элидхэл соо дурдагданхай. «Элүүрые хамгаалгын американ импери» гэһэн тэрэ элидхэл соо элүүрые хамгаалгын медицинскэ страхованиин хэрэгэй үмсын асари томо элдэб корпорацинуудай гарта орожо байһан ушар онсолон заагданхай. «Сэнхир хэрээһэн», «Элүүрые хамгаалга ба больницануудые түсэблэлгын совет», «Америкын медицинскэ ассоциаци» болон бусад корпорацинууд хүнэй элүүрыень хамгаалгые олзо доход ехэтэй үйлэдбэри болгонхой. Тэрэнэйнь хойшолон гэхэдэ, 1962 онһоо хойшо аргаламжын үнэ сэн орон дотор хоёр дахинаа нэмээ. Гансахан 1969 оной туршада үмсын больница, поликлиникэ болон врачнууд 10 миллиард доллар сэбэр олзо оруулаа. Тиихэдэ эм дом үйлэдбэрилдэг фирмэнүүд 6 миллиард доллар, үмсын страховой медицинскэ компанинууд мүн лэ тэды шэнээн олзотойгоор жэлээ дүүлээ. 1970 ондо эдэ олзо доходойнь хэмжээн бүришье дээшэлээ.

Нью-Йорк хотын 7 медицинскэ училищиин 6-ниинь үмсын мэдэлэй юм. Тиихэдэ ойройдоол нэгэнинь гүрэнэй мэдэлэй гэжэ тоотой. Энээн дээрэһээ тобшолходо, американ арадай элүүрые хамгаалгын хэрэг гол түлэб үмсын эмхи зургаануудай гарта ороо гэжэ ойлгохоор шуу. Орон доторхи эрдэм-шэнжэлгын медицинскэ түбүүдэй олонхинь (тэрэ тоодо элүүрые хамгаалха национальна институт), мүн тэдэнэй мүнгэн гаргашые даадаг, һомолдог фонднуудшье баһал үмсын эмхи зургаанууд болонхой.

«Үгытэйшүүлэй, үндэр наһатайшуулай аргаламжые түлэлсэхэ зорилготой гүрэнэй туһаламжын программа» гэжэ нэрэтэй хэрэг орон дотор бии болоһоор үнинэй юм. Гэбэшье США-гай хүн зоной багахан хубинь энэ программын ёһоор туһаламжада хүртэдэг. Теэд шье бишыхан хэмжээнэй энэ тэдхэмжэдэ һомологдоһон мүнгэниинь жэлһээ жэлдэ хаһагдажал байдаг. «Манай ороной эрхэтэд үни удаан үбшэлһэнэй шалтагаанаар ходо үри шэридэ орожо газардадаг болоо,—гэжэ элүүрые хамгаалха страхованиин асуудал зүбшэһэн национальна конференци дээрэ АФТ-КПП-гэй юридическэ таһагай директор Э. Баймиллер мэдүүлээ.—Хүн зоной үмсэдөө мүнгэгүйдэлгэ ехэнхи гэхэ гү, али багсаабал, 60-һаа 90 процент хүрэтэрхи ушарта медицинскэ хангалгын үнэ сэнгэй хүндэ байһанһаа сэхэ дулдыдана».

Элүүрые хамгаалгые олзо доход ехээр оруулха хэрэг болгоһоной үшөө нэгэ гасаланта хойшолон гэбэл, орон дотор врачнуудай тэгшэ бэшээр хубаарилагдадаг ушар болоно. Бэрхэ, дүй дүршэл ехэтэй, баян врачнууд ехэ хотонуудта һуурижадаг. Юундэб гэхэдэ, аргалуулагшадай түлэдэг гонорарнууд хотодо хүдөөгэйхиһөө һураггүй ехэ бшуу. Ороной хүдөөдэхи 150 округто нэгэшье врач үгы, харин нүгөөдэ 150 округтонь ойройдоол нэгэ-нэгэ врач бии гэжэ дээрэ дурдагдагша Э. Баймиллер гэршэлнэ.

Гүрэнэй алба хэдэг медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд шадаал һаа тэндэһээ хулжахые эрмэлзэнэ. Юуб гэхэдэ, үмсын хэрэг эрхилхэдэ олзо доходынь һураггүй ехэ бшуу. Тиигэжэ байхадань, орон дотор 50 мянган терапевт, шүдэнэй 30 мянган врач, 250 мянган медицинскэ сестра дуталдана. Үнгэрэжэ ерэхэдээ, Нью-Йоркын Кингс округой эгээн ехэ больницануудай нэгэн врачнуудай бусад мэргэжэлтэдэй дуталдадагһаа боложо, өөрынгөө районой зониие гүйсэд хангажа шадахагүй байна гээд главна врачынь мэдэрээ. Иимэрхүү тон орёо, шиидхэгдэшэгүй асуудалнууд «Бельвью», «Метрополитэн» болон бусад ехэ больницануудай хүдэлмэридэ ехэ һаад ушаруулдаг. Бага больницануудые эндэ дурдаһанайшье үлүү. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй олонхинь юрын рентгеновскэ аппарадшьегүй байдаг юм. Нью-Йорк гү, али бусад хотодо үгытэй зониие медицинскэ талаарнь хангалга хайша хэрэгээр, мэргэжэл багатайгаар эмхидхэгдэнхэй. Тиимэһээл олонхи ушарта хүнэй ами наһан үнэ сэнгээ алдана»,— гэжэ Нью-Йоркын мэр Линдсэй гэгшэ мэдэрхэ баатай болоо.

Американ обществые үнихэнэйл химэлжэ байдаг ушар мүнгэнэй үнэгүйрэлгэ, эд бараанай, эдеэ хоолой үнэтэй болохо, арад зоной ажабайдалай юрэнхы хэмжээнэй доошололго, хүн зоной байдал һайжаруулгада зорюулагдаһан программануудые сэрэгэй бюджедтэй тааруулан хороолго гэхэ мэтын экономическа, социальна «үбшэнүүдэй» сэхэ хойшолон гэбэл, орон дотор элүүрые хамгаалгын хэрэгэй доройтолго болоно бшуу.

В. НАГОВИЦЫН.
(АПН).

ХИЛЫН саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

Египедэй сэрэгэй министрэй мэдүүлгэ

КАИР. (ТАСС). Египедэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түрүү частьнуудта ошоһон АРЕ-гэй сэрэгэй министр Мухаммед Садек гэгшэ «египедэй арад зон эб найрамдал тээшэ эрмэлзэдэг» гэжэ мэдүүлээ. Зүгөөр хэрэгтэй болоо һаань, ооһэдынгөө газар дайдын һөөм бүхэниие гартаа буу барижа хамгаалхаар бэлэн байдаг. «Израилиин нэтэрүү аашанууд, США-гай ябуулжа байгаа политика египед арадай өөрынгөө газар дайдые сүлөөлэлгэдэ һаад болохогүй гээд тэрэ мэдүүлээ.

Синайн хахад арал Египедэй газар дайдын хуби байгаа, тэрэ зандаа үлэхэшье юм гээд министр нэмэжэ хэлээ.

ЯАРАЛТАЙ ХЭМЖЭЭНҮҮДЫЕ АБАХА ШУХАЛА БОЛОО

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ЮАР-ай правительствын ябуулжа байгаа үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада түшэглэдэг апартеидэй политика тухай асуудалые ООН-ой Генеральна Ассамблей пленарна заседанинууд дээрээ зүбшэжэ эхилбэ.

Африкын урда зүгтэхи байдалай муудаһантай дашарамдуулан, энэ асуудал яаралтай түргэн хаража үзэхэ хэрэг гараа бшуу. Засагаа барижа байһан сагаан шарайтан ООН-ой шиидхэбэринүүдые тооногүй, оронойнгоо нютаг зониие мүлжэжэ үргэлжэлһөөр. Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада эсэргүү тэмсэдэг хүнүүдые барижа хаана, түрмэ соогоо тэдэниие зобооно.

Апартеид тухай асуудалай зүбшэн хэлсэлгын дүүрэхые хүлеэнгүй энэ ороной засагаархидай түрмэдэ байһан зониие хашан доромжололгые, сохилгые дары сагта болюулха тухай эрилтэтэй резолюци Генеральна Ассамблей баталан абаха гэжэ шиидээ. ООН-ой гэшүүн-оронуудые ЮАР-ай правительствада нүлөө үзүүлжэ, түрмэдэ хаагдаһан зониие дары сүлөөлхэ тухай эрилтэ табихыень Генеральна Ассамблей уряалаа. Апартеидэй асуудалаар байгуулагдаһан ООН-ой тусхай комитет ЮАР-та хэгдэжэ байгаа хашалта, хаалтануудые гэршэлһэн материалнуудай үндэһэн дээрэ элидхэл бэлдэхэ болоо.

56 ороной оруулһан резолюци 109 дуугаар һайшаагдаа. Тэрэниие буруушаажа юрэл Урда Африка, Португалиин түлөөлэгшэд дуугаа үгөө.

М. Лэйрдын мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Сайгон ошоод ерэһэн США-гай оборонын министр М. Лэйрд «Тхиеу гэгшын засагые үлөөхын зорилгоор, дайн байлдаае «вьетнамизацилга» гэдэгые США саашадань үргэлжэлүүлхэ» гээд пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. «Оборонын министр байһан сагтаа американ дайшалхы частьнуудые, американ сэрэгэй баазануудые Урда Вьетнамда үлөөхын түлөө оролдохоб» гээд Лэйрд тэмдэглээ.

«Хэрэгтэй гэжэ һанаһан сагтаа Холбоото Штадууд ДРВ-дэ эсэргүүгээр агаарайнгаа сэрэгэй хүсэнүүдые хэрэглэжэ байха» гээд пресс-конференци дээрэ Лэйрд заналта хээ.

Таряашадта газар хубааһа

САНТЬЯГО. (ТАСС). «Ерэхэ жэл болотор 80 гектарһаа үлүү хэмжээтэй нэгэшье латифунди Чилидэ үлэхэгүй» гээд «Насьон» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэ зуураа Чилиин хүдөө ажахын министр Жак Чончоль гэгшэ мэдүүлээ. Нэгэ жэлэй туршада засагые гартаа барижа байха зуураа арадай нэгэдэлэй правительство христианска демократуудай зургаан жэл соо хубааһанһаа ехэ газар таряашадта үгөө гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Мүнөө үедэ хоёр миллион үлүүтэй гектар талмайтай газар дайда таряашадта хубаагданхай.

Ашаанууд заагдаһан газартаа түргэн хүргэгдэхэ болобо

ТЕГЕРАН. (ТАСС). Джульфа—Иранская гэжэ хилэ шадарай станци дээгүүр түрүүшын совет вагон СССР-һээ Иран зорин үнгэрбэ. Вагоной тэргын мөөрнүүдые хубилгаха тусгаар оньһоной ашаглагдадаг болоһонһоо уламжалан, үргэн хэмжээтэй совет рельснүүдэй уйтан Иранай рельснүүдтэй тааралдуулагдаһанай ашаар, ашаан түргэн заагдаһан газартаа хүргэгдэхэ болобо бшуу.

СССР-һээ Иран хүрэтэр ашаа абаашалга нилээд түргэдхэгдэхэ. Юуб гэхэдэ, совет вагонһоо ашаан буулгагдангүй Иранай вагонуудта тээгдэхэ болоно бшуу. Тиигэжэ нилээд ехэ саг арьбалагдаха байна.

Хүгжэлтын проект зохёогдобо

КОЛОМБО. (ТАСС). Оронойнгоо хүгжэлтын табан жэлэй (1972—1976 онуудай) түсэбые парламентын үзэмжэдэ Цейлоной премьер-министр Сиримаво Бандаранаике дурадхаба.

Хүдэлмэригүйдэлгын ургалтатай тэмсэл, хүдөөгэй экономикые хүгжөөлгэ, хари гүрэндэ худалдагдадаг сай, каучук, кокосово һамар, бусад заншалта эд бараа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгэ, тэрэшэлэн хүн зоной ажабайдалай хэмжээе һайжаруулга хадаа энэ түсэбэймнай гол зорилго гээд С. Бандаранаике тэмдэглээ.

Зэрлиг ааша болюулха

ЛОНДОН. (ТАСС). Политическэ шалтагаанаар түрмэдэ хаагдаад байһан хүнүүдые Хойто Ирландида байгаа Англиин сэрэгүүд элдэбээр доромжолно, сохино. «Амнистия» гэжэ эмхиин Лондондо толилһон элидхэлэй ёһоор, Ольстерой 25 хүнэй гар табилгатай мэдүүлгэнүүд абтанхай. Тэдээн соо Англиин сэрэгүүдэй зэрлиг аашанууд гэршэлэгдэнхэй.

ХОРОТО ЭТЭГЭЭДҮҮДЭЙ ДОБТОЛГО

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС). Энэ һарын һүүл багаар Уругвайда болохо бүгэдэниитын һунгалтанууд дүтэлнэ. Ороной президентын тушаалда кандидат Либера Сереньи гэгшэдэ хорото добтолго Уругвайн Роча хотодо хэгдэбэ. Либера Сереньи «үргэн фронт» гэжэ нэрлэгдэһэн коммунистнуудай хабаадалгатай бүлэг партинуудые түлөөлдэг юм. Энэ фронтын хүтэлбэрилэгшэдэй һуужа ябаһан нүгөө машиные мүн лэ «танигдаагүй» бүлэг хүнүүд буудаа. Энэ фронтын ажалшадай дунда хүндэтэй болоһон ушар Уругвайн зарим хүсэнүүдэй һанаа зобоожо эхилээ бшуу. Тиимэһээл тэдэнэй хүтэлбэрилэгшын ами наһа хорлохо һэдэлгэ хэгдээ гэжэ шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

УРДА ВЬЕТНАМ. Сүлөөрүүлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнууд американо-сайгоной сэрэгшэдтэ хатуу шанга сохилто үзүүлнэ. Хархис этэгээдүүд ехэ гээлтэдэ ороо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: НВСО-гой сэрэгшэд дайсадай вертолёдуудые буудажа байна.

ВИА—ТАСС-ай фото.

ЭНХИР ЭКРАН

МОСКВА ХАРУУЛНА: 16.00 —орон доторхи һонин. 16.05 — үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 16.50 — Хоккей. Энэ СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөндэ ЦСКА—«Динамо» (М) командануудай ... дан харуулагдаха. 17.25 — телевизионно театр.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 18.30 — «Бүхы юумэ мэдэхэ ...ратайб» гэһэн киножурнал.

МОСКВА ХАРУУЛНА: 18.40 — орон доторхи һонин. 18.50 — «Подвиг» гэһэн телевизионно альманах.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 19.29 — «Звездочка» гэһэн октябрятануудта зорюулагдаһан тележурнал. 19.50 — киноочерк. 20.00 — телепанорама. 20.20 — «Далайн ангуудай хойноһоо» гэһэн киноочерк. 20.40 — концерт. 21.15 — түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга.

ХРОНИКО.

«Забайкальский» гэжэ ан үсхэбэрилгын совхозой үйлэдбэриин ажал ябуулгые һайнаар хүтэлбэрилхын, эндэхи улад зоной эрилтэ гүйсэд хангахын түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Забайкальска посёлогые Улаан-Удэ хотын ажалшадай депутадуудай Октябрьска районно Соведэй мэдэлһээ гаргажа, Улаан-Үдын аймагта дамжуулан оруулаад. энэ посёлогто Забайкальска сельсовет байгуулба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын сельсоведэй бүридэлһөө гаргажа, Никольско һууринда Никольско сельсовет байгуулаа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приемная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 34-05, общественная приемная — 56-62, машинное бюро — 50-52, зам. ответ. секретаря — 36-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-00516. Заказ № 11..